

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

3744 H
Det
nr. 30

ARBEJDER HØJSKOLEN

JUNI 1946

Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

Arbejder
HØJSKOLEN

ELEVSKRIFT
FOR ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLE
OG ROSKILDE HØJSKOLE

NR. 30
JUNI 1946

Udgivet af
ELEVFORENINGERNE I SAMARBEJDE MED
ARBEJDERNES OPLYSNINGSFORBUND

**Statens pædagogiske Studiesamling
København V.**

37.44 H
-
nr. 30

REDAKTION

Oluf Bertolt . Erik Christensen
Chr. Christiansen . Hj. Gammelgaard
Poul Hansen . Hans Holm
M. P. Jensen . Ernst Larsen
Svend Anker-Larsen

1947/1536

DANSK ANDELS TRYKKERI . KØBENHAVN

**Statens pædagogiske Studiesamling
København V.**

INDHOLDSFORTEGNELSE

FRIHEDENS FØRSTE TIMER Af Programsekretær, cand. mag. <i>Ib Koch-Olsen</i>	5
SOVJETMYTEN OG VIRKELIGHEDEN Af Forstander <i>Harry Simonsen</i>	11
UNGDOMSKOMMISSIONEN I ARBEJDE Af Sekretær <i>Erik Hauerlev</i>	23
ARBEJDERNES KUNSTFORENING Af Sekretær <i>Thor Petersen</i>	28
HØJSKOLE ELLER AVIS Af Journalist <i>Møller Nielsen</i>	33
ROSILDE HØJSKOLE VINTEREN 1945—46 Af Forstander <i>Hj. Gammelgaard</i>	37
ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLE Af Raadmand <i>Oluf Bertolt</i>	47
ELEVFORENINGERNE	

Redaktionen takker Kunstnerne *Des Asmussen*,
Henry Christoffersen, *Philipp Hemmingsen* og
Ebbe Sadolin, som har stillet Tegningerne til
dette Hefte til Disposition samt Tegnerforbundets
Forretningsfører *Svend Ulrich*, der venligst har
udlaant Clicheerne.

FRIHEDENS FØRSTE TIMER

AF IB KOCH-OLSEN

Der gik nogle dage i spænding og mathed i begyndelsen af maj 1945. Det store spørgsmaal var, om tyskerne i Danmark og Norge vilde kæmpe videre, bunker efter bunker, om landets vigtige centrer skulde sprænges i luften efter den brændte jords taktik. Vor illegale hær skulde forsøge at bevogte vore vigtigste bygninger — ogsaa radiostationerne og Radiohuset. Men — skulde det foregaa under kamp — eller uden kamp?

I Radiohuset samledes medarbejderne hver dag. Næsten ulidelig var meddelelsen i den danske radioudsendelse fra Sverige den 1. maj, da de hyppigere udsendelser begyndte. Fra København var der kommet meddelelse til Sverige om, at der var begyndt en delvis tilbagetrækning af de tyske tropper, mens det tyske politi og Hipo forblev i funktion. Ordningen maatte ses i forbindelse med kapitulationsforhandlingerne — kapitulationen kunde ventes naarsomhelst.

Vi saa paa hinanden, da vi hørte dette. Vi sad i foredragschefens kontor. Nedenfor stod tyske soldater vagt. Ude i København laa mange frihedskæmpere i alarmberedskab som studiekredse eller familiesammenkomster eller fritidsklubber. Nerverne var ladet med elektricitet. Vi skulde forberede de første ugers udsendelser i en fri radio. Skulde vort hus virkelig findes tilbage? Kunde senderne virke? Eller skulde vi benytte os af den svenske radios hjælp?

Montgomerys tropper rykkede igaar ind i Slesvig-Holsten.

Frihedens sol er ved at staa op over Danmark — sagde radioen fra Sverige.

Uden for vore vinduer stod et grønt kastanjetræ — med en graa, trist foraarsdags mørke halvllys hængende i grenene. Den var kun halvtudsprungen. Og over grenene — over tagene derude — faldt lyse, hvide snedun. Der var ingen frihedens sol. En mærkelig kontrast paa en dag mellem haab og frygt.

Alligevel gik man, som man var halvfuld — med en sitren i nerverne og med et let uafladeligt brus i blodet . . .

Og saa kom da dagen. Jeg sad paa et hotel ved Kongens Nytorv og skulde lige have min kaffe serveret, da tjeneren kom farende hen —: *De har kapituleret!*

Jeg saa et øjeblik lammet paa ham. Hans øjne var blanke. Han stod med sin halvsnavsede serviet i haanden. I det samme øjeblik lød der som et stort skrig ude fra gaden. Jeg løb ud paa Kongens Nytorv. Fra alle gader kom mennesker løbende jublende og grædende over torvet, hvor de grønbrune bunkers laa som store muldvarpeskud. Mange havde flag i haanden. Et engelsk flag blev hængt ud fra en stor graa bygning paa torvet. Sværmen samledes ved Bredgade, og som en urolig flod hølgede

vi ned mod Amalienborg. Vi løb, saa vi var stakaandede. Folk havde flag i hænderne. Vinduerne var slaet op. Og studenterhuer og hvide huer groede frem som anemoner i en skovbund. Vi kyssede hinanden og omfavnede hinanden. Smil og graad kom som bølger igennem os. Nu var det forbi. Freden skulde komme. Vi kunde ikke tro det. Og dog vidste vi det med sikkerhed.

Jeg var med i den første klynge, der løb mod Amalienborg. Vi kom forbi de tyske vagtposter, der stod med tunge, graa hjelme bag sandsække og rusten pigtraad foran hotel Phønix. Ikke et eneste raab lød fra den store menneskeflokk imod tyskerne. De kikkede efter os med tomme øjne. Og ned imod os kom marcherende en lang, lang kolonne af graagrønne tyske soldater med deres oppakning. De gik let foroverbøjede med hjælmene hængende som pukler bag paa oppakningen. De tunge støvler slog ikke taktfast i gaden. Det var en graa samling af nederlagets mænd i lange, graagrønne kavajer. Vi saa knap nok til den side. Vores jubel slog over dem — ikke hørende — ikke rettet til dem — eller vendt mod dem. Vi løb videre og drejede nu ind mod Amalienborg slotsplads, igen forbi tyskere og rustrødt slangepigtraad. Vi stoppede op helt henne ved indkørslen til selve slotspladsen, hvor det danske politi — der efter 29. august bevogtede slottet — havde bygget barrikade og pigtraadsspærring. Vi hilste dem med hurraraab, og de smilede under de sorte hjelme med de stramme, mørke hageremme. Vi sang hele tiden. Og man haabede paa at kunne faa lov til at komme ind paa slotspladsen. Det forlød, at en mand var paa vej ind med ansøgning til kongen gennem den vagthavende politiofficer.

Stadig væltede folkemasserne ned ad gaden mod Amalienborg, og trængslen blev tættere og tættere. Jeg var bange for at komme til at sidde fast og skulde i en hast ud til Radiohuset. Jeg vendte om og begyndte at bane mig vej tilbage. Længere nede ad gaden var der bedre plads. Stadig strømmede folk, smilende, lykkelige, mod Amalienborg. Nogle avisdrengene delte løbesedler ud — DANMARK FRIT — TYSKERNE HAR KAPITULERET. Drengene saa alvorlige ud i deres grønne avisuniformer — det var *dem*, der bragte fredsbudskabet! Med rød-hvide løbesedler!

Midt i den strømmende flod af mennesker kom et par sporvogne kørende — de var fyldt med folk — stoppet stuvende fulde — og oven paa taget stod mennesker og jubede. Bag paa bufferne hang to lange drenge og sang Tipperary. Sporvognen lignede en larve med myrer. Flag og lommetørklæder viftede i den lange, brede gade, hvor skumringen sivede ind. Den ene vognstyrer klemte med sin klokke hele tiden. Et par gange slog lange, blaa gnister ud under vognen. Jublen sitrede gennem gaden.

En vældig flok kom marcherende forbi den tyske krigsmarines hovedkvarter hotel Phønix. Foran gik en meget lang, blond mand — med politikasket paa hovedet. Han halvt vinkede, halvt truede ind mod den tyske vagtpost bag sandsæksbarrikaden.

Tyskeren saa ond og farlig ud med sit mørke blik under den klodsede graa hjælm — saa løftede han en haandgranat, der laa paa sandsækken foran ham — vejede den truende — og lagde den igen. Flokken gik syngende forbi ham.

Jeg løb ned over Kongens Nytorv. Fire drenge kørte paa cykel hurtigt over pladsen og holdt et stort Dannebrogssflag udspændt vandret mellem sig. Stadig hastede folk mod Bredgade. Hele tiden løb jeg forbi glade og grebne mennesker. Det var ikke et jubilæum eller en kongefødselsdag eller en national festdag bare. Man havde ikke selv hørt kapitulationen maaske. Men man forsøgte i nogle hurtige minutter at fastholde, at fatte, at det var forbi. En underlig feber. En ophidselse i sjælen. En fornemmelse af, at det hele var en drøm.

Der var en graabrun skumring i gaderne, da jeg cyklede ud mod Radiohuset. Biler susede forbi. Flere lastbiler med grupper af unge mennesker paa. Der var en benzinos efter bilerne. Frihedskæmperne paa vej til deres poster.

Paa radioen mente man ikke, udsendelserne kom i gang. Kapitulationen gjaldt først kl. 8 lørdag.

Da jeg gik ud af bygningen, var en tysk officer ved at beordre de to vagtposter ind i Radiohusets forhal. Jeg syntes godt, jeg kunde veksle et par ord med ham nu.

— Hvorfor trækker De dem ind? — spurgte jeg.

Han saa ivrigt, men ogsaa nedslaaet paa mig.

— Vi skal ikke have nogen episoder —, sagde han. Vi skal undgaa den slags. Husk paa, at vi skal hjem til et sønderlemmet land — hvor vi ikke har huse og ikke har mad. Hvor vi ikke har nogen høst — og hvor vi trænger til mad — ogsaa fra Danmark. Nu er det forbi. Vi skal ikke have episoder. Og der er ophidsede mennesker paa begge sider. —

Uden for kørte bilerne stadig. Benzinosen var nu ganske tydelig og konstant. Saa gik jeg om til arbejderbevægelsens bygning i nærheden. Lysene var tændt i vinduerne i Rosenørns Allé. Blus ved blus af stearinlys. Flag var hængt ud paa facaderne. De hvide kors stod skarpt i den brunlige, dybe, skumrende atmosfære.

Paa arbejderbevægelsens hus var hovedcentralen for en stor gruppe frihedskæmpere. Nogle enkelte havde armbindene paa. Alle var det gamle, gode kammerater fra den socialdemokratiske ungdom. I kælderen var kommandoposten for gruppen. Og her fik de uddelt de fine svenske maskinpistoler. Med det mørkeblaa løb af staal og det særprægede magasin som et ben nedad. Her hørte jeg Hjalmar Gullberg's digt til Danmark i radioen. Udenfor værelset gik unge bevæbnede mænd med armbind vagt.

Lidt senere tog jeg en tur ind mod Raadhuspladsen. Bilernes gummi sang paa asfalten. Lysene skinnede blafrende fra mange ruder i den natsorte gade. Der lød skud over byen.

— De kæmper paa Raadhuspladsen, sagde en mand til mig. Der er hipofolk derinde.

Da jeg kom ind mod Raadhuspladsen, var pladsen fuld af mennesker. Fra Politikens hus dalede smaa papirduer ned. Og der stod: *Læs det i »Politiken«*. Folk kørte forbi med flag. En mand og en kvinde kom arm i arm, med engelsk og russisk flag.

Midt paa pladsen holdt en af brandvæsenets biler med projektøren rettet mod Raadhuset. Taarnet stod uvirkeligt skarpt mod den mørkeblaa himmel. Det ligesom svævede i luften. Hele Raadhuset var oplyst. Pladsen var eet kog af mennesker, og sangene slog op mod de vældige facader, hurraraab gjaldede og glædeskrig lød over pladsen.

Fire sporvogne kom efter hinanden gennem menneskehavet. Ogsaa her hang og stod mennesker udenpaa og indeni, foran og bagpaa og oven paa vognene, hvor de holdt i stangen. Af og til stoppede de, og blaa lyn flammede som fyrværkeri ud under dem.

— Nu forstaar jeg først, det er fred, sagde en mand, da han saa det.

Der lød stadig skud. Biler med frihedskæmpere susede forbi. Hurraraabene lød begejstrede efter dem. Der laa en stadig syden af glæde over det hele. Bagude laa det tyske hovedsæde, Dagmarhus, i fuldstændig mørke. Nazismen sunket tilbage i sit nederlag.

Stadig lød der skud. Det var lykkelige frihedskæmpere, der fyrede op i luften, og fyrværkeri, der blev knaldet af. Flere af lysreklamerne var tændt — en hel del var i uorden og lyste kun delvist efter flere aars uvirksomhed. Foran et af bladhusene lynede pressefotografernes store blitzlys med skærende blink, der gjorde den mørke luft endnu mere sort bagefter. Smaa papirflag dalede ned fra tagene. Folk skreg af glæde, naar lastbiler med bevæbnede patruljer banede sig vej gennem mængden.

Man var mat i knæene som efter en lang sygdom.

Da jeg kom forbi et hus, hørte jeg pausesignalet fra Danmarks radio.

— Der kommer en vigtig meddelelse i løbet af nogen tid, sagde en mand paa gaden.

Jeg tog straks ud paa Radiohuset. Oppe i den tekniske afdeling udsendte de dansk musik. De fortalte, at direktøren var paa Christiansborg for at hente meddelelsen fra den nye regering.

Paa mit kontor ventede jeg en halv times tid. Det var umuligt at faa nogen telefonforbindelse. Da direktørens bil ved midnat holdt foran huset, gik jeg op til tekni-ken og mødte ham paa vejen op og fik et referat af meddelelsen om, at fhv. statsminister Buhl var kaldt til kongen for at danne regering, og frihedsraadets opraab til frihedshæren om at indtage posterne, og beskeden om, at ingen afvæbning af ty-

skerne maatte finde sted. I tekniken blev de to speakere instrueret om at sende denne meddelelse ud hver halve time hele natten. Og saa blev der lagt amerikanske og engelske plader paa — vi enedes om at sende frihedsmarchen ud — dog uden teksten. Det var mærkeligt at sende den. Lidt fremmed lød marchen maaske. Men det var en forfriskende og festlig ting at drøne frihedsmarchen ud i æteren — mens de tyske soldater endnu var i huset.

Ved totiden kørte jeg hjem mod Kongens Nytorv. Jeg skulde næste morgen ved syvtiden være i Radiohuset. Maskinpistolerne knaldede og hakkede voldsomt over pladsen. Der stod kamp ovre ved Knippelsbro.

Ib Koch-Olsen.

SOVJETMYTEN OG VIRKELIGHEDEN

AF HARRY SIMONSEN

»Yogien og Kommissæren« hedder en Bog, som er udkommet i Aar. Dens Forfatter, Emigranten Arthur Koestler, har tilbragt en stor Del af sin Tid med at flygte og skjule sig for Nazismens og Fascismens Politi. Han har derfor et Førstehaandskendskab til Forholdene i mange af Europas Lande før og under Krigen. Han er Ungarer, og det er næsten alt, hvad jeg ved om ham, men han afslører sig i sin Bog som en klog Iagttager, en stor Logiker — og som venstreorienteret Socialist.

»Yogien og Kommissæren« giver En noget at tænke paa. Den behandler vor Kulturs store Modsætninger paa en ikke helt almindelig Maade, og den behandler det store, aktuelle, men dunkle Problem, Rusland, saa man chokeres af den Erkendelse, der stiger frem i En. Det er længe siden en Bog har bragt mig denne store Erkendelsesglæde.

Skønt »Yogien og Kommissæren« stort set er en nøgtern Analyse af Ideer og Samfundsforhold, rummer den baade Fantasi og Inspiration. I store Glimt kastes der Lys over Forhold, som Vanetænkning tvang En til at standse op for. En Række Essays om forskellige Emner, der holdes sammen af samme Livssyn, samme Temperament.

Bogens fyldigste Del er en Analyse af det, Forfatteren kalder Sovjetmyten: Idealistiske og revolutionære Elementers Tro paa og Forhaabninger til Sovjetrusland, som denne Tro og dette Haab ytrer sig rundt om i Verden. Han forklarer Sovjetmytens Opstaaen og dens psykologiske Forudsætninger og ender med at stille Myten op mod Virkeligheden paa en saadan Maade, at han nu nødvendigvis maa være Kommunismens Fjende Nr. 1. Rusland er ikke socialistisk, fastslaar han, og de, der vil søge Trøst i den Tanke, at Rusland er paa Vej mod Socialismen og saaledes alligevel vil blive et socialistisk Samfund, til dem siger han, at Rusland er paa Vej væk fra Socialismen, og at U. S. A. og England ogsaa kan blive socialistiske, men derfor finder ingen paa at kalde disse Lande for Socialismens Moderland. Efter Koestlers Mening vil England meget lettere kunne gennemføre Socialismen, fordi der nu i Rusland nødvendigvis maa en Revolution til for at rydde den unge, bureaukratiske Herskerklasse af Vejen, hvilket næsten er utænkeligt, da de russiske Arbejdere er berøvet deres politiske Indflydelse og deres Organisationer. Men England vil gennem sine frie Organisationer og Parlamentarismen kunne arbejde sig frem til socialistiske Tilstande. — — Man bør betænke, at det er en tidligere Kom-

munist, der siger dette, ikke en politisk Analfabet, men en skolet Tænker og Praktiker.

Koestler tyer til Videnskaben for at overbevise om, at det 18. og 19. Aarhundredes Opfattelse af Mennesket ikke alene var utilstrækkelig, men direkte forkert. Man mente, at Mennesket var et rationelt Væsen, et Væsen, hvis Fornuftegenskaber var overvejende. Og dette gælder ikke mindst den socialistiske Bevægelse, hvis Idégrundlag var en filosofisk Materialisme. Saa' man i det hele taget det irrationelle i Mennesket, vilde man i hvert Fald ikke anerkende, at det spillede nogen Rolle. Den videnskabelige Socialisme regnede kun med økonomiske og statistiske Love, naar det gjaldt Bedømmelsen af Samfundsforhold. — »Det underbevidste, den ældre Halvdel af Hjernen, Urtyperne, Drømmeverdenen, de endokrine Kirtler, det autonome Nervesystem, Idioplasmaen — dvs. 99 pCt. af det, der udgør den virkelige homo sapiens, kom ikke med. Deraf kom, at det mislykkedes totalt for Socialismen at analysere og forklare Fænomenet Fascisme. Deraf kom dens selvbedragelige Optimisme, til og med paa Afgrundens Rand.«

Socialismens Grundfejl, siger Koestler, kan ikke forklares ved Ledernes individuelle Mangler. Dens Aarsag ligger langt dybere. Han finder Aarsagerne til Socialismens Skævheder helt tilbage i den franske Revolution, der var et Frontangreb mod Gud. Forsøget paa at finde en syntetisk Erstatning for Gud mislykkedes straks, men af sig selv indfandt der sig andre Absoluter: »Frihed, Lighed og Broderskab var ikke blot Slagord, men en Fetisch. Det samme gjaldt Trikoloren og den frygiske Hue.« Men disse nye Absoluters Virkning var kun af kort Varighed. »Den døde ud paa mindre end et Aarhundrede, jævnført med den kristne Mytes to Tusind Aar. Aarsagerne er aabenbare. Kristendommens Myter og Rituel har en uafbrudt Anerkænde tilbage gennem Jødedommen, Sumerien, Babylon til Stenaldermennesket, til Magi og Animisme, dens Rødder strakte sig ned til de dybeste ubevidste Urtypers Lag.«

Trangen til en Myte, Længslen mod det Absolute var latent til Stode i de store Folkemasser, og alt det i Underbevidstheden, som har sin Rod helt tilbage hos det forhistoriske Menneske, ventede blot paa en Lejlighed til at kræve sin Ret. Efter og under den første Verdenskrig, der nedbrød saa mange Autoriteter, Illusioner og andre Bolværker mod Lidenskaberne, kom denne Lejlighed. Den russiske Revolution gav Næring til en ny Tro. Troen paa Sovjetstaten og Proletariatets Diktatur, og en revolutionær Bølge fejede hen over Europa. Men allerede omkring 1920 blev det klart, at en proletarisk Revolution ikke kunde blive til Virkelighed i Vesteuropa. Bonde- og Middelstanden var for stærk, og nye Bevægelser skød op som Paddehatte. Disse Bevægelser udnyttede hensynsløst de opdæmmede Kræfter i Massernes Under-

bevidsthed. Hitlers eneste Geni er maaske, at han anede disse Kræfters Eksistens og forstod at frigøre dem. Derfor fik hans Bevægelse et archaisk og autokratisk Indhold. Med djævelsk Snildhed talte han og hans Lige til Masserne og gav Mulighed for Udløsning af Underbevidsthedens dunkle Drifter og Kompensation for Mindreværdsfølelse og urgammel Frygt. Koestler siger det saaledes: »Fascismens Hemmelighed er Genoplivelsen af archaiske Trosforestillinger i ultramoderne Iscenesættelse. Nazisternes Bygning var en Skyskraber forsynet med Varmtvandsledninger, som var tilkoblet underjordiske Kilder af vulkansk Oprindelse.«

Det er rigtigt, at de socialistiske Arbejderpartier stod hjælpeløse overfor dette Fænomen. At de ogsaa var blinde for det, som Koestler giver det Udseende af, tvivler jeg paa. Men hvad skulde man gøre, man havde nu engang en indgroet Uvilje overfor al Mørketale, og i en Fart at skabe en ny Myte, producere nye Absoluter, der kunde hamle op med de andres, indser man vel var umuligt. Her findes ogsaa i Fremtiden de socialistiske Arbejderpartiers Dilemma. Sagen er jo, at den saakaldte videnskabelige Socialisme slet ikke er videnskabelig. Det bliver den ikke, før den i lige saa høj Grad grunder sig paa Psykologien som paa økonomiske og statistiske Love. Slagordet om Religionens Opium for Folket er som saa meget andet en Arv fra Oplysningstiden, der havde sit Præg og sine Ideer fra det revolterende Bourgeois. Herfra arvede den videnskabelige Socialismes Grundlæggere det og førte det med sig ind i den socialistiske Bevægelse. De bar nødvendigvis deres Tids Præg, og de mente ikke, at et følelsesmæssigt religiøst Lokkeri var nødvendigt for at samle de arbejdende Masser om deres egne Interesser. Og dog knyttedes der til den videnskabelige Socialismes Lære en religiøst betonet Følelsesenergi. Men denne religiøse Følelse sultede snart ihjel ved den rationelle aandelige Diæt, man anvendte inden for Bevægelsen, og man faldt tilsyneladende til Ro i et langvarigt Tovtrækkeri om politisk Indflydelse og økonomiske Fremskridt.

Saa opstod Sovjetmyten, og idealistiske Arbejdere og revolutionære Intellektuelle i alle Lande koblede deres Følelsesenergi og deres underbevidste Ønsker og Drømme til den. Nogle klamrede sig endog fanatisk til den. Socialismen havde faaet et Moderland. De kommunistiske Partier voksede. Sovjetruslands vældige Eksperiment gav dyb Tilfredsstillelse til mange Menneskers Følelser og Længsler. »Thi Rusland var kun et nyt Eksempel paa Genoplivelsen af en Urtype, lige saa gammel som Menneskeheden. I Lighed med de gamle Symboler, den gyldne Tidsalder, Løftets Land og Gudsriget bød det en herlig Kompensation for et Liv af Misforstaaelser og Dødens Meningsløshed.« Og Koestler fortsætter: »Et vigtigt Kendetegn paa denne Urtype er, at forud for Indfrielsen af Løftet skal der komme voldsomme Omvæltninger: Den yderste Dom, Kometens Ankomst etc. Deraf alle fuldblods Kommuni-

sters instinktive Modvilje mod alle Reformideer om en smidig Overgang til Socialismen. Den revolutionære Apokalypse er nødvendig, for at Ankomstens Mønster skal fuldbyrdes.«

Men efter de socialistiske og kommunistiske Nederlag i Italien, Tyskland og paa Balkan blev Tilhængerne af Sovjetmyten gjort til Ruslands kæmpende Bagtrop. De fik Lov til at opofre sig i Selvmorderbataljoner i Kina, Spanien og andetsteds, og de blev revet op i deres Hjemland af den fremstormende Fascisme. I denne Tid blev det til en Doktrin, at »Socialismens Moderland maatte bevares, hvor store Ofre det end krævede; ligeledes Troen paa det. Og man kæmpede fanatisk og mod al sund Fornuft for at brede og bevare Troen paa Socialismens Moderland. Under Mytens Indflydelse bøjede man sig lydigt for den despotiske Styrelse fra Rusland. De kommunistiske Partier blev til Redskaber for det russiske Udenrigsdepartement. Ruslands Interesser gik overalt foran Verdensproletariatets Interesser; Komintern, der var bygget op efter samme despotiske Princip som Ruslands indre Styre, anvendte over for de europæiske Arbejdere den Taktik, der var afpasset efter Analfabeterne i Rusland, med total Ligeegyldighed for vesteuropæiske Forhold og vesteuropæisk Mentalitet. Partiernes Kurs dirigeredes efter Ruslands helt igennem opportunistiske Interesser. Den ene Dag blev det kaldt kontrarevolutionært, som Dagen før var et helligt Princip. Og de blandt Lederne, der var kloge nok til at protestere, blev omgaaende ekskluderet, eller, hvis det var i Lande, hvor Kommunismen var illegal, blev de likvideret eller anmeldt til Politiet.

Vi kender meget af dette fra vore hjemlige Forhold, og Kominterns Kritikere har fortalt os det mangfoldige Gange, men de fortæller det kun med politiske Forhold og Hensigter som Baggrund. Koestler er meget mere interesseret i de psykologiske Aarsager, og hans Forklaring gør meget forstaaeligt, som man kun kunde ryste opgivende paa Hovedet af.

»Stadige Udrensninger, de monotont genkommende Banlysninger af Gaardsdagens populære Ledere, Savnet af Menigmands Indflydelse paa Partipolitikken, Opofringen af Medlemmer i Tusindtal i haabløse Eventyr afvekslende med Kapitulation overfor og Alliance med Fjenden. Forvrængningen af Slagordene, saa de kom til at betyde præcis det modsatte af, hvad Ordene indeholdt, indigneret Fornægten af Gaardsdagens Sandhed, en Atmosfære af Sladder, Angiveri og byzantinsk Dyrkelse — hvordan skal man kunne forklare, at Millioner af Mennesker i Vesteuropa slutte alt dette og slutte det frivilligt i selvpaaatagen Disciplin, uden nogen Gestapo eller G. P. U. til at drive paa.«

Koestler finder Forklaringen først og fremmest i Mytens Magt over Sindene, og dernæst i den Ejendommelighed ved Menneskets Bevidsthed, at overalt, hvor

stærke Følelseskræfter i Underbevidstheden tilskynder Mennesket til at handle eller tro paa en Maade, der staar i Modsætning til Logik og Fornuft, gøres Handlingen eller Troen straks akseptabel gennem Rationaliseringer. Dette er noget, som er almindelig kendt blandt Psykologer, og det er et helt almindeligt Fænomen, som enhver kan kontrollere i sin daglige Omgang med almindelige Mennesker. Men det er ogsaa en kendt Sag, at dette Fænomen forøges stærkt, hvor der er Tale om Massebevægelser, der bliver da ogsaa Tale om Suggestion.

Et bemærkelsesværdigt Træk i den kommunistiske Taktik er den absolute Intolerance over for andre socialistiske Bevægelser, idet disse opfattes som Hovedfjenden. Efter den marxistiske Lære skulde alle revolutionære Kræfter finde hinanden i Kraft af en umiddelbar Tiltrækning til Samarbejde mod Reaktionen. Om en saadan Tiltrækning nogensinde har eksisteret, er den i hvert Fald sat ud af Kraft ved Kominterns Taktik. Kommunisterne hader ingen saa heft og varigt som Socialdemokraterne, der benævnes Socialfascister. Kommuniste og Socialister led og døde Side om Side i Hitlers Koncentrationslejre, men til det sidste Aandedrag hadede Kommunisterne de andre og anklagede dem for Socialfascisme.

Aktuelt for os er det, naar Koestler bemærker, at Kommunisterne de senere Aar er indgaaet i Alliancer med preussiske Junkere, østrigske Monarkister, italienske Katolikker: »De har med mindre end to Aars Mellemrum anklaget det britiske Arbejderparti for at understøtte Krigen og for ikke at støtte Krigen, for at være antitysk og for at modsætte sig Tysklands Udstykning, og de har udskaeldt Labour Party med alle en Sovjetanklagers Skældsord og bedt om at maatte forene sig med samme Labour Party. De har slugt deres Ord og spyttet dem ud og slugt dem igen. De kommunistiske Partier har vist sig i Stand til alle Slags Forhandlinger undtagen een: at samarbejde ærligt med andre Partier af Arbejderklassen.«

Der har helt fra før Revolutionen været et indgroet Had mellem Bolsjeviker og Mensjeviker (alle ikke-kommunistiske Socialister er Mensjeviker), og det synes at være rigtigt, naar Koestler antyder, at sekterisk politiske Bevægelser lige saa vel er i Stand til at bevare et traditionelt Had som Klasser, Sekter og Nationer. — »Men der findes en anden og mere rationel Grund til den russiske Indstilling. Sovjetlederne indser, at det er lettere at samarbejde med kapitalistiske Magter og Interessegrupper end med uafhængige Arbejderbevægelser. De sidste indeholder et etisk og ideologisk Element, som betyder en moralsk Forpligtelse og berøver Sovjetpolitikken dens Manøvreedygtighed. De russiske Ledere ved, at man kan gøre Forretninger med en Fremmed, men ikke med sin egen Familie.«

Det er Koestlers absolute Mening, at det er umuligt at nedbryde Mytetilhængernes indre Forsvar gennem logisk Argumentation. Det eneste, der kan skabe Forandring,

er en gradvis Desillusionering, foraarsaget af den stadig voksende Kløft mellem Myten og Virkeligheden, og Fremkomsten af en ny Tro med samme følelsesmæssige Kraft, men i bedre Harmoni med Virkeligheden. — — Saa vidt Sovjetmyten, men Koestler fortæller ogsaa om Sovjetvirkeligheden.

*

Først gives et Indtryk af Ruslands »bedøvende« Propaganda, som Mytens Tilhængere er forudbestemt til at falde for, og som ogsaa udøver sin Virkning paa selv kritisk indstillede Personer. Der nævnes et velkendt Propagandatrick: Meddelelser om Opførelsen af Fabrikker, Bygning af Jernbaner og Kraftværker, kolossale Produktionstal o. s. v. Altsammen noget, som ikke har noget med Socialisme at gøre, men som giver Indtryk af at have det. I denne Forbindelse fremhæver han et Argument, som vi under Krigen daglig blev præsenteret for: Stalingrads Forsvarere besejrede Tyskerne, fordi »de vidste,, hvad de kæmpede for«. De russiske Sejre skal bevise Stalinismens Fortræffelighed og gøre alle Kritikeres Ord om det modsatte til Løgn. Her anvendtes Krigens særlige Mentalitet i Propagandaøjemed. Den røde Armes Sejre medførte en Bølge af Begejstring for Rusland i alle Lande, og dette skræmte mange kloge Kritikere til Tavshed.

Men Ruslands Sejr over Tyskland var ikke noget Mirakel. Dets Befolkning er mere end dobbelt saa stor som Tysklands. Dets Krigspotential var i 1939 lige saa stort som Tysklands. Dets vældige, frugtbare Omraader saavel som dets Klima bød uvurderlige Fordele. Der var altsaa ingen rimelig Grund til, at Rusland skulde besejres af Tyskland — rent bortset fra Englands og Amerikas Hjælp. Her en Prøve paa Koestlers særlige Argumentering: »Hvis Sovjetpropagandaen paastaar, at de russiske Armeers Fremgang i 1944 er et Bevis for Stalinismens Fortræffelighed og dets Overlegenhed over for andre Samfundssystemer, da kan vi ogsaa antage, at Sejren over Napoleon i 1815 beviste Zarsystemets Fortræffelighed og Slaveriets Overlegenhed over for den franske Revolutions Principper.«

Det er naturligvis rigtigt, at den røde Armes Sejre ikke beviser Stalinismens Fortræffelighed, de beviser heller ikke, at der findes socialistiske Tilstande. Der kan kæmpes godt ud fra mange andre Motiver, f. Eks. Fremmedhadet, der voksede til Lidenskab under Tyskernes Skændselsgerninger. Det eneste, disse Sejre beviser, er, at den Desorganisation og det Kaos, Tyskerne foregøglede os skulde herske i Rusland, i hvert Fald ikke fandtes.

Skulde endvidere Opførelsen af Fabrikker, Bygning af Jernbaner og Kraftstationer være et Bevis for, at der er Socialisme i Rusland, saa maatte U. S. A. vel

betegnes som det mest socialistiske Land i Verden, da der ingen Steder industrialiseres som der.

Rusland er et lukket Land; derfor er det muligt for Sovjetlederne i Aarevis at benægte Kendsgerninger om Forholdene i Landet. De udenlandske Korrespondenter censureres strengt, og ingen andre faar Lov at rejse ind i Landet end de, der er godkendte af Udenrigsdepartementet. Resultatet er, at kun troende, »Mekkapilgrimme« indlades. »Sovjetpressen kontrolleres i en Udstrækning, som Nazismen aldrig kunde naa op til. Hver By i Unionen har to Morgenblade: et Regeringsorgan og et Partiorgan. Alle Regeringsorganer i hele Landet har hver Morgen en og samme Leder, som sendes ud gennem Radio og Telegraf: Lederen i Moskvas »Izvestia«. Alle Partiorganer har Lederen i Moskvas »Pravda«. Baade udenlandske og indenlandske Nyheder distribueres paa lignende Maade gennem det officielle »T. A. S. S.-Bureau«. Følgen er, at Befolkningens brede Masser holdes i Uvidenhed ikke alene om udenlandske Forhold, men ogsaa om Tildragelserne udenfor deres umiddelbare Omgivelser. Under den store Hungerkatastrofe i 1932 opholdt Koestler sig i Charkov. Her døde Mennesker som Fluor af Sulen. Elektricitetsforsyningen til Byen ophørte. Brændsel fandtes ikke, skønt Temperaturen var ± 30 Grader. Uendelige Rækker af Ligtog passerede daglig Gaderne. Men Radio og Presse nævnde intet om alt dette. Hver Morgen kunde han læse i »Charkov Kommunisten« om planlagte Produktionstal, som var opnaaet og overtruffet, om Konkurrencer mellem Fabrikernes Stødbrigader om den røde Fanes Pris, om nye Jætteforetagender i Ural. Det, der foregik i Charkov, var der absolut Tavshed om. Resultatet var, at Befolkningen i Moskva intet vidste om Katastrofen i Ukraine.

En anden Ting, der altid benægtes, de russiske Straffelejre, omtaler Koestler i et helt Kapitel. Han meddeler en skriftlig Beretning fra en polsk Socialist, der anbragtes i en arktisk Straffe- og Arbejdslejr ved Onegafloden. 35.000 Fanger maatte i alle Ugens 7 Dage arbejde 13 Timer daglig ved Træfældning. Trods det arktiske Klima bestod deres Klæder af Læser. Utilstrækkelige Rationer medførte en stadig Hunger. Kosten, der bestod af Brød og Suppe, var blottet for Grøntsager, hvorfor Størstedelen af Fangerne led af Skørbug. Hertil kommer kronisk Overanstrengelse og umenneskelige Sovepladser. Den aarlige Dødelighed blandt Fangerne var 30 pCt. — — Der er Grund til at spørge, hvor mange de er, der saaledes er fordømte til at forgaa i Polarnattens Kulde og Mørke. »Der findes ingen Midler til helt at fastslaa det,« siger Koestler, »men Folk, der har haft Lejlighed til at kigge bag Kulisserne, anslaa dem til omtrent 10 pCt. af den totale Befolkning. Dette er ikke saa fantastisk, som det lyder, eftersom 5 Millioner Kulaker, der deporteredes under Kollektiviseringen, repræsenterer en solid Kerne paa $3\frac{1}{2}$ pCt.«

saa, hvor megen Vægt man kan lægge paa Koestlers Udsagn; der er jo mange andre berejste, kloge og skarpsindige Mennesker end han. Der melder sig en Række Navne fra Nordahl Grieg over André Malraux til Andersen Nexø. Mænd, som har en helt anden Opfattelse af Rusland og Kommunismen.

Er det end vanskeligt for den, der ikke har været i Rusland, at afgøre, om Koestlers Skildring er sand, saa er der alligevel en Række Fakta, vi kender, Fakta, der støtter vort Indtryk af hans Sandfærdighed: Vore hjemlige Kommunisters Taktik, Kominterns selvmodsigende Propaganda, Ruslands Pagt med Hitler, Hagekorsets Hejsning ved Rippentrops Ankomst til Moskva, Indfaldet i Polen og de baltiske Lande. Deportering af Hundred Tusinder fra disse Lande. Ting, man i og for sig ikke har lagt Skjul paa, men kun besmykket. Endvidere: de proletariske Millionærer, som man aabent vedkender sig, den kinesiske Mur om Landet, der viser, at man ikke ønsker Øjenvidner, Presseceensuren, og endelig Ruslands imperialistiske Optræden, som efter Krigen har været aabenbar for alle.

I det væsentligste bygger Koestlers Undersøgelse paa Love og Dekreter fra Sovjetunionens Lovgivning og paa Taler, holdt af Sovjetlederne. Saavidt vi kan dømme, meddeler han Sandheden. At hans Billede trods dette alligevel i nogen Grad er skævt, kan man vist godt gaa ud fra, fordi Koestler tydeligvis er et af de Mennesker, der har faaet en Splint af Troldspejlet i Øjnene. Til Gengæld er der en højere Sandhed i Bogen, som vi ikke kan være i Tvivl om. Denne Sandhed findes sammentrængt i Bogens Titel »Yogien og Kommissæren«.

Koestler begyndte med at ønske sig et Instrument, der kunde bryde de sociale Foreteelsers Mønster paa samme Maade, som Fysikeren er i Stand til at bryde en Lysstraale. Gennem dette sociale Spektroskop vilde han da kunne se alle menneskelige Indstillinger til Livet i en klart overskuelig Skala. Ved den infrarøde Ende af Spektret finder han »Kommissæren« og ved den ultraviolette, hvor Bølgerne bliver korte og altgennemtrængende, finder han »Yogien«.

Kommissæren er den revolutionære Materialist, som kun tror paa Forandringer udefra. I hans Livssyn er der ikke Plads for noget irrationelt, alt kan beregnes, planlægges og gennemføres. Hans Maal: det gennemkonstruerede Samfund retfærdiggør Brugen af alle Midler, inklusive Vold, List, Bedrageri og Gift.

Yogien er den indadvendte Mystiker, der lever i en helt irrationel Verden og kun har ringe Respekt for Logik og Fornuft. Han tror, at intet kan forbedres gennem ydre Organisation, men alt ved de enkelte Individuers Anstrengelser indefra. Han tror, at der bagom Tingene og Menneskene findes en aandelig Realitet, som det er nødvendigt for Mennesket at føle sig i Kontakt med. Yogien og Kommissæren er en Virkelighed i alle Samfund, selvom de normalt kun danner Yderpunkterne.

Men til Tider vokser Kommissærens Magt, saa hans yderliggaaende og ensidige Livssyn bliver dominerende. Til andre Tider er det Yogien, der dominerer Samfundet. Begges Forsøg paa at revolutionere Samfundet er altid mislykkedes — og paa samme Maade: »De store Folkemasser kommer paa Grund af Træghedslovene til at skubbe deres Ledere ud af Kurs, og Resultatet bliver, at hele Bevægelsen rutscher af Sted — paa Vej mod ingenting.«

Kommissærens Forsøg fører til Inkquisitionen og Udrensningerne (Rusland) — Yogiens til passiv Eftergivenhed overfor Bajonetter og Voldtægt, til Hjælpeløshed over for Sygdom og Sult (Indien).

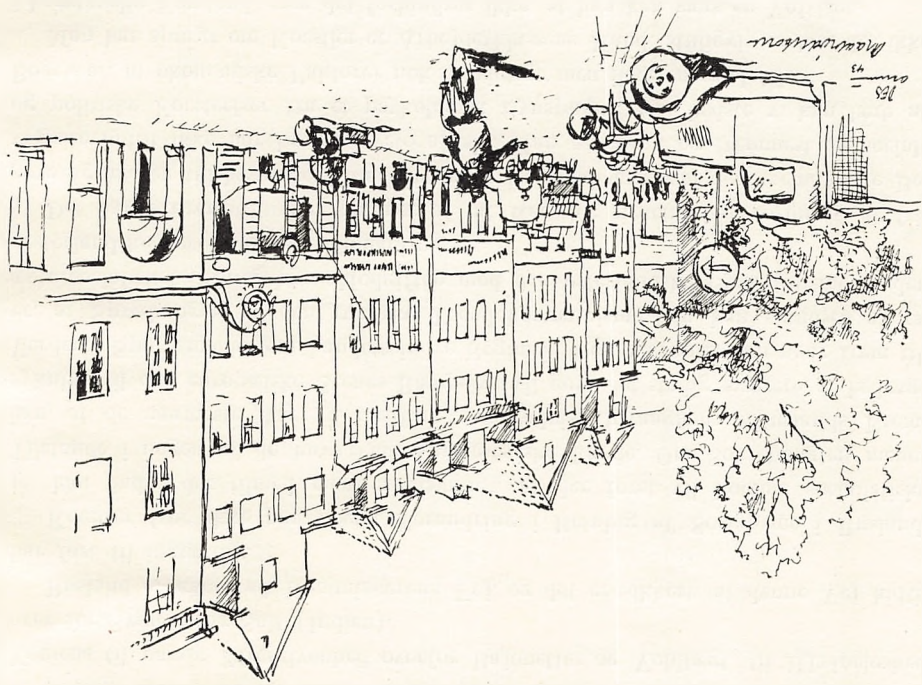
Rusland er gaaet ad Kommissærens Vej, og det er sikkert, at denne Vej hidtil har ført til ingenting.

Koestler tror ikke paa nogen Forandring i Retning af Socialisme i Rusland, ja, han finder det tilmed mere sandsynligt, at der først vil komme socialistiske Tilstande i nogen af de nuværende kapitalistiske Lande. Om Sovjetmagten mener han, at de nærmeste Aar vil medføre en gradvis Opvaagnen: »Ruslands Fremrykning til den europæiske Scenes Rampelys vil gøre det stadig sværere at bedrage Verden i Spørgsmaalet om Landets indre Regime.« Den Slutning, han naaer frem til, er, at Spredningen af den russiske Pseudokommunisme kun kan standses af en ægte socialistisk Bevægelse: »Modgiften mod den østerlandske Byzantinisme er den vesterlandske revolutionære Humanisme.«

Det nye i Fremstillingen kommer af, at Koestler virkelig har formaaet at frigøre sig af den tidsbestemte Materialisme og Rationalisme, som den socialistiske Bevægelse hidtil ikke har kunnet ryste af sig. Han ser først og fremmest de sociale og politiske Foreteelser fra et psykologisk Synspunkt. Det bedste vi kan lære af Bogen er, at økonomiske Faktorer nok er vigtige men ikke eneraadende.

Man har spurgt om Koestler er Arbejderklassens Mand. Muligvis er han det ikke i bogstavelig Forstand, men det forhindrer ikke, at han kan være en Vejviser.

Harry Simonsen.

UNGDOMSKOMMISSIONEN I ARBEJDE

AF ERIK HAUERSLEV

Kort før vi sidste Efteraar fulgte Englands, Frankrigs, Norges og andre Landes Eksempel og rykkede et Skridt »til Venstre« — omend paa vor egen Facon — tog *Hans Hedtoft* i sin Egenskab af Socialminister Initiativet til Nedsættelse af en Ungdomskommission. Hermed gik et gammelt Ønske i Opfyldelse, som først og fremmest den socialdemokratiske Ungdomsbevægelse gennem mange Aar har næret. Vel hænger Ungdommens Problemer sammen med den øvrige Befolknings, men ud fra den Betragtning at de Vilkaar, hvorunder den opvoksende Generation skal leve, er af saa skelsættende Betydning for Samfundet fremover, er det rimeligt, at de lovgivende Myndigheder ved deres Side har en Instans, der kan tage de særlige Ungdomsspørgsmaal op til en saa grundig Behandling, som ellers ikke kan ske, og fremsætte Betænkninger og Forslag i Forbindelse hermed.

Tanken om en Ungdomskommission er saaledes ikke ny, og i Sverige og England har man gennem en Række Aar haft tilsvarende Organer. I Sverige fik man i 1939 en *Ungdomsvårdskomiteé*, der dog havde sit Arbejdsfelt noget begrænset, idet dens Omraade var at fremkomme med Forslag til Foranstaltninger mod Ungdomskriminaliteten og samtidig at undersøge, om der var særlige Farer ved det offentlige Forlystelseliv, og hvorledes disse kunde imødegaas. Kommissionen, der bestaar af 7 Medlemmer og 10 tilforordnede, bl. a. repræsenterende Ungdomsforeningerne, har indtil nu fremsat 3 Betænkninger, nemlig angaaende psykisk Børne- og Ungdomstilsyn, om Støtte til Ungdommens Foreningsliv og endelig om Ungdommens Forlystelseliv. Paa Grundlag af den første Betænkning gennemførte den svenske Rigsdag i 1945 en Lov, der rummede Mulighed for Oprettelse af psykisk Raadgivningsvirksomhed for Børn og unge indtil det 21. Aar.

England fik sin Ungdomskommission i 1942, da det engelske Undervisningsministerium nedsatte *The Youths Advisory Council* med det Formaal at være raadgivende for Undervisningsministeren med Hensyn til Spørgsmaal i Forbindelse med Ungdomsarbejdet i England. Raadet har 22 Medlemmer repræsenterende Skole, Kirke, Industri, Børneforsorg og en Del af de store Landsorganisationer, der drager Omsorg for Børnenes og de unges Fritidsbeskæftigelse. *The Youths Advisory Council* har præsteret 2 store Betænkninger. Den første beskæftiger sig med en Række aktuelle Ungdomsspørgsmaal, tildels i Forbindelse med Landets Overgang fra Krigs- til Fredstilstand, men fx. ogsaa med Oprettelse af Ungdomsraad, noget som man for Tiden her i Landet er stærkt optaget af i Ungdomsorganisationerne. I den anden Betænkning peger man paa Betydningen af, at der findes gode Lokaler med godt

Udstyr til Raadighed for Ungdommen i dens Fritid, ligesom man beskæftiger sig med Fritidsproblemerne overhovedet.

Den danske Ungdomskommission tæller 26 Medlemmer med Professor *Hal Koch* som Formand. Saa godt som alle Medlemmerne repræsenterer de frie Organisationer, saaledes alle de politiske Ungdomsforeninger, Faglig Ungdom, Kvindeligt Arbejderforbund, Arbejdernes Oplysningsforbund, Foreningen af Høj- og Landbrugsskoler, De kristelige Foreninger, Friluft- og Sportsorganisationer m. v. Kommissionen har ifølge sit Kommissorium til Opgave at lade foretage de fornødne Undersøgelser af Ungdommens særlige Problemer og Behov og paa Grundlag heraf fremsætte egnede Forslag. Det fremgaar heraf, at Arbejdsomraadet er stort og vidtspændende, og Kommissionen kan — om den ellers røgter sit Hverv godt og møder Lydhørhed hos Regering og Rigsdag — faa overordentlig Betydning, idet den har Mulighed for at beskæftige sig med alle Ungdomsproblemerne.

I Erkendelse af Opgavens Omfang besluttede Kommissionen fra første Færd at dele Arbejdsstoffet op i 5 store Hovedgrupper og lade lige saa mange Udvalg behandle hver sit Omraade. Den første Hovedgruppe omfatter *Ungdommens Arbejds- og Indkomstforhold*. Her er det Meningen at tage Spørgsmaalene op omkring Beskæftigelsesudvalget og Beskæftigelsesforholdene og Beskyttelsesforanstaltningerne og undersøge de Indtægtsforhold, som de forskellige Grupper af unge har under deres Uddannelse, og det samlede Materiale kommer til at udgøre Grundlaget for Paapegning af de nye Veje, der maa betrædes.

Den anden Hovedgruppe har som sit Omraade *Ungdommens Boligforhold*. Paa Grundlag af dels allerede gjorte Undersøgelser og dels Oplysninger, som nu indhentes, vil der blive udarbejdet Forslag til Forbedring af Boligforholdene. For Byernes Ungdom gælder det, at Boligforholdene for den hjemmeboende Ungdom i første Række kan forbedres gennem en Ændring af Boligtyperne. For de udeboende unge kan Oprettelse af Ungdomskollegier fremmes, men da stadig den største Del af de udeboende ogsaa fremtidig maa indlogere sig, maa Kommissionen ogsaa sætte ind paa dette Felt ved at søge hindret, at disse unge udsættes for urimelig Udnyttelse; med Henblik derpaa har Kommissionen allerede nu rettet en Henvendelse til Indenrigsministeriet. Landungdommens Boligproblem er ikke mindre. Men her ligger et i 1940 udarbejdet Forslag fra Landarbejderkommissionen, der bl. a. omfatter de detaillerede Minimumskrav, der maa stilles til Værelser for Medhjælperne. Kommissionens Opgave vil paa dette Omraade derfor i første Omgang samle sig om at faa disse Bestemmelser gennemført.

Ungdommens Familiedannelse og Bostætning er Arbejdsomraadet for en tredje Gruppe. Hensigten er at undersøge Motiverne for Indgaaelse af Ægteskab (her maa

meget godt Novellestof kunne komme frem!), Ægteskabsalder og Skilsmisshyppighed, og endvidere de særlige Problemer af psykologisk og praktisk Art omkring de unges Familiedannelse. Paa Grundlag heraf er det Meningens saa at stille Forslag til Oplæring af de unge til positiv Familieindstilling paa saavel det praktisk huslige som det psykologiske Omraade, ligesom det vil være naturligt at give Forslag til Vejledning om de Problemer af social, økonomisk og moralsk Art, som opstaar i Forbindelse med Indgaelse af Ægteskab. Ikke mindre væsentlig er det at faa kastet Lys over de Spørgsmaal, der melder sig i Tilknytning til selve Bosætningen. Erfaringerne fra Dagliglivet taler deres tydelige Sprog om, hvor nødvendigt det er, at alle unge, der staar i Begreb med at etablere sig, faar den fornødne kyndige Vejledning, saa at de bl. a. undgaar at komme ind i den ulyksalige Afbetalings-Svikmølle, der ikke sjældent spolerer Grundlaget for et godt Samliv. Paa forskellig Maade maa der tilskyndes til Opsparing med Bosætning for Øje, det Offentlige maa komme ind paa at give Bosættelseslaan eller Tilskud, evt. i Forbindelse med Premiering af Opsparing.

Et fjerde Udvalg er nedsat for at behandle hele det store Omraade, som man med en Fællestitel kan kalde *Ungdommens Fritidsudnyttelse*. Hertil hører for det første alle de Forhold, der angaar Foreningsungdommen, Lokaleforhold, Støtte til Kursus for Ledere, Rejsesekretærer m. v. Endvidere vil Spørgsmaalet om direkte Statstilskud til Foreningslivet blive rejst, ligesom formodentlig det Krav vil blive fremført, at Skolerne fremtidig skal ind paa at give Eleverne Indblik i Foreningslivets Funktioner og samfundsmæssige Betydning. For det andet maa det noget ømtaalelige Spørgsmaal om Forlystelseslivet og dets Indflydelse paa Ungdommen i positiv eller negativ Retning sættes under Søgelyset, og for det tredje er Opgaven at behandle det, der udgør Ungdommens mere intellektuelle Fritidsudnyttelse: Læsning, Deltagelse i Foredragsmøder, Aftenskoler, Studiekredse o. s. v., og hvordan Interessen for disse Ting kan stimuleres. Det fjerde bliver en Behandling af Ungdommens Friluftsliv, Idræt og Ferieanvendelse. I Forbindelse hermed maa det være rimeligt at tage det meget interessante Spørgsmaal op, om i hvor høj Grad Sporten i sin Tilbedelse af Krop og Muskler giver Anledning til total Forsømmelse af »Aanden«, og hvad det igen kan betyde m. H. t. positiv Indstilling og Medarbejderskab i det folkestyrede Danmark. Endelig er det Tanken at faa konstateret Omfanget og Kvaliteten af de nuværende Fritidslokaler, og afgive Indstilling til Forslag om Oprettelse af Ungdomshuse, Sognegaarde, Kultureentre, Fritidsklubber og særlige Ungdomsrestauranter.

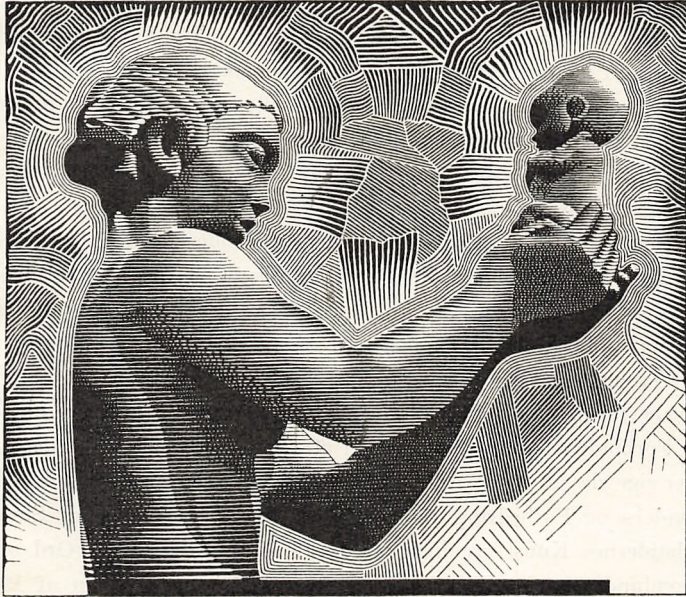
Det femte og sidste Udvalg vil tage sig af det, man har kaldt *den asociale Ungdoms Problemer*, som man hidtil herhjemme har skænket alt for lidt Opmærk-

somhed. Man maa ind til Aarsagerne til Ungdomsasocialiteten, dens Omfang og dens Udvikling i de nærmeste Aar. Krigen og Begivenhederne i Forbindelse hermed giver jo dette Spørgsmaal sin ganske særlige Karakter. Det bliver saa Udvalgets Opgave at konkludere sine Undersøgelser op i Forslag til specielle Foranstaltninger til Forebyggelse af Asocialiteten, hvor den findes. Antagelig maa der i Danmark som fx i Sverige oprettes psykiske Raadgivningcentraler, der maa foranstaltes Forældreoplysning og tages kriminaltekniske Forholdsregler af passende Art.

Dette er i store Træk det Sæt af Opgaver, som Kommissionen vil sætte ind paa at løse. Undersøgelserne og Forslagene udarbejdes som nævnt af de 5 nedsatte Udvalg, men alle Beslutningerne tages af den samlede Kommission, *Plenum*, som Hal Koch ynder at benævne den.

Nu vil det være naturligt, om Læserne spørger, hvorvidt samtlige Ungdomskommissionens Medlemmer ikke vil være tjenlige til at modtage Aldersrente, inden de faar gravet sig igennem det Bjerg af Problemer, som her er skitseret. Man bør imidlertid ikke bekymre sig. Uden at sige noget ondt om Kommissioner i Almindelighed skal det fremhæves, at Ungdomskommissionen adskiller sig væsentlig fra andre Kommissioner. Den skal ikke blot nedfælde sit Arbejde og sine Undersøgelser i bindstærke Betænkninger, men kan tage Stilling til de enkelte, opdukkende Problemer i den Rækkefølge, Aktualiteten kræver det. Allerede i Løbet af de faa Maaneder Ungdomskommissionen har virket, har den ladet sin Røst høre; som før nævnt i Forbindelse med Spørgsmaalet om Værelsens Fremleje. I Løbet af kort Tid fremsættes en Redegørelse for de Retningslinjer, det anbefales Kommunerne at følge ved Oprettelse af lokale Ungdomsraad, og en Udtalelse i Tilknytning til en Indstilling, som et Embedsmandsudvalg har fremsat vedrørende den offentlige Erhvervsvejledning. Endvidere paaregnes det, at Udvalget, der arbejder med Ungdommens Boligforhold, inden Efteraaret er færdig med sine Undersøgelser, saa Kommissionen paa dette Felt kan afgive sine Forslag. Der faar saaledes ikke Lov at lægge sig Støv paa Kommissionen, der iøvrigt paa mange Maader mere har Karakter af en *Ungdomsrigsdag*, sammensat som den er af valgte Repræsentanter for de forskellige Grene af Ungdomslivet. Den erkender tilfulde Betydningen og Rækkevidden af sin Opgave: at medvirke til Skabelse af de Forudsætninger, der betinger en sund Ungdom. En Ungdom, der forstaar, at den er en Del af et Samfund, hvis Trivsel afhænger af den enkeltes Indsats og gode Medarbejderskab.

Erik Haverslev.

ARBEJDERNES KUNSTFORENING OG DENS OPGAVER

AF THOR PEDERSEN

Naar man nævner Navnet *Arbejdernes Kunstforening*, tænker vel den, som er organisationsmæssigt orienteret, paa hin Arbejdernes Kunstforening, som igennem en Aarrække har virket i Tilknytning til Arbejdernes Oplysningsforbund og herigenem udsendt Reproduktioner etc. til en forbavsende billig Penge.

Betydningen af denne Virksomhed har man maaske været lidt tilbøjelig til at undervurdere, men dette er dog hverken rimeligt eller retfærdigt. Den »gamle« Kunstforening har sat sine Spor ind i en Masse unge Arbejderhjem, hvor dens Reproduktioner hænger paa Væggene og trofast opfylder den Mission, som blev paalagt dem ved Udsendelsen: *at belære og forskønne*.

Kommer man en Smule paa Besøg f. Eks. i Arbejdernes Andels-Boligforeningers Ejendomme, hvor mange unge aktive Folk fra Parti- og Fagbevægelse bor paa eet Sted, vil man kunne gaa fra Lejlighed til Lejlighed og finde Aksel Jørgensens Træsnit, Niels Bjerres jyske Huse, Olaf Rudes Akvarel o. s. v. paa Væggen, hvor ellers den billigste Trommesals- og Glarmesterkunst tidligere skæmmede Tapetet.

Der hersker for mig ingen Tvivl om, at Arbejdernes Kunstforening — og maa jeg i denne Forbindelse ogsaa have Lov til at nævne »Hjemmets Søndag« — i Løbet af — skal vi sige de sidste 10 Aar — har løftet Arbejderungdommen kulturelt gennem en Udvidelse og Forbedring af dens kunstneriske Forstaaelse og Smag.

Den Arbejdernes Kunstforening, der her skal skrives et Par Ord om, startede saaledes ingenlunde paa bar Bund, da den lagde ud i Begyndelsen af 1946. — Det pinefulde Arbejde med at skaffe den første lille trofaste Tilhængerskare, som alle andre Organisationer inden for Arbejderbevægelsen har maattet anvende saa megen Kraft paa, har Arbejdernes Kunstforening i sin nye Skikkelse været lykkeligt forskaaet for.

Det har været en løfterig Oplevelse for den lille Kreds af kunstnerisk interesserede Folk inden for Arbejderbevægelsen, som frivilligt og af egen Drift paatog sig at søge Arbejdsgrundlaget for Arbejdernes Kunstforenings Virksomhed udvidet, at finde en ivrigt ventende Tilhængerskare og Folk med Indflydelse, som — i Stedet for at surmule over, at vort organisationsmættede Samfund skulde beriges med nok en Forening — har puffet os fremad med begge Hænder og kraftigt opfordret os til at mase paa.

Hertil bidrager maaske ogsaa den Kendsgerning, at Tiden vel i usædvanlig Grad

kan siges at være moden for en Nyskabning af den Karakter, der her er Tale om. Kunst- og Kulturlivet har gode Kaar for Tiden. Bogforlagene oplever en Højkonjunktur af usædvanlige Dimensioner, vore Koncertsale er fyldt med et musiktørstende Publikum, rekruteret fra alle Samfundslag, og den Trængsel, der i Dag er paa vore Kunstudstillinger, kan faa én til med Vemod at mindes den Tid, da ens Fodtrin gav Genlyd i Charlottenborg's og »Den Frie«s tomme Sale.

Ønsket om at lære den gode Kunst at kende er stærkest hos Ungdommen, men vel at mærke ikke bare, som det var i gamle Dage, hos Overklasseungdommen, for hvem Kunsten kun var en Luksus, man skulde have *Tid* til at dyrke. Jeg tror ovenikøbet, at man paa Baggrund af Erfaringer fra Museums- og Udstillingsbesøg tør fastslaa, at det er Repræsentanterne fra Arbejderungdommen i videste Forstand, der foraar-sager den største Trængsel i Udstillingssalene.

Det er ikke Opgaven her at efterforske Aarsagerne til denne forøgede Kunstinteresse. Vi konstaterer Faktum for at paavise, at Grundlaget for en udvidet Kunstforeningsvirksomhed er tilstede i Arbejderbevægelsen i Dag.

Den rekonstruerede Arbejdernes Kunstforening, som er oprettet i Tilknytning til Arbejdernes Oplysnings Forbund, og som har *Preben Wilmann* til Formand for det foreløbige Arbejdsudvalg, der iøvrigt bestaar af Højskolelærer *Møller-Nielsen*, Forfatteren *Broby Johansen*, Jernbanearbejder *Henrik E. Poulsen* og Undertegnede, vil i Løbet af den kommende Sommer søge at udnytte de her skildrede Muligheder for en Opdyrkelse og Forædling af Kunstinteressen i Arbejderbefolkningen.

Kunstforeningen har jo forsaavidt allerede gjort en virkningsfuld Entré ved at arrangere Udstillingen »*Ung norsk Kunst*«, som efter en succesfyldt Udstillingsperiode i Københavns Raadhushal kom paa Turné i danske Provinshyer. Med denne Udstilling, som var den første norske efter Befrielsen og altsaa den første i mange Aar, slog Arbejdernes Kunstforening sit Navn eftertrykkelig fast saavel i det menige Publikum som blandt Kritikerne. Udstillingen var jo i kunstnerisk Henseende en helt ny og stærk Oplevelse. Den viste os en positiv — en livsbekræftende og menneskelig set dyb og indholdsrig Kunst, som langt fra at henvende sig til en snæver Kreds af sagkyndige Æsteter tværtimod aabnede Favnen for Mennesket, som den havde Mod og Kraft til at skildre i hele dets omskiftelige Tilværelses mange Faser og Udtryk.

Den norske Kunstudstilling i København blev financieret af kooperative Virksomheder, og den blev som sagt placeret i Københavns Raadhushal. Alene derved tog den dristigt en Opgave op og viste et Eksempel, som er blevet efterfulgt med Edvard Munch-Udstillingen og senest Udstillingen af moderne britisk Kunst. Begge har benyttet den selv samme Ramme og de samme Materialer, som Arbejdernes Kunstforening i Samarbejde med Arkitekt *Johan Pedersen* skabte om sin Udstilling.

Det har været morsomt for Arrangørerne at se, hvorledes den københavnske Kunstkritik i sine Artikler Gang paa Gang vender tilbage til den norske Kunstudstilling, ikke alene hvad selve det tekniske Arrangement angaar, men naturligvis først og fremmest paa Grund af den kunstneriske Manifestation — det Program, om man vil, som Udstillingen gav Udtryk for; thi ganske vist laa der i den norske Kunstudstilling ogsaa et Udtryk for en Stræben efter en nærmere Forbindelse mellem Kulturlivet i de to Broderlande, Norge og Danmark, men der laa tillige — og dette er meget vigtigt — i Udstillingen af den unge norske Malerkunst en »Programtilkendegivelse« fra Arbejdernes Kunstforening, der ud fra sine Idcer ikke kan anerkende Dogmen om, at Maleriet skal være *Maleri* og intet andet; thi Nordmændene har — som Preben Wilmann har skrevet — i Modsætning til den samtidige danske Kunst givet den indholdsmæssige Impuls en klar og bevidst Plads i Kunstværket.

Ganske vist er Arbejdernes Kunstforening i sit Program udpræget liberal. Som vi skrev det i den norske Kunstudstillings Katalog, vil vi — ud fra Erkendelsen af, at Kunsten kun trives i absolut Frihed — beskæftige os med al god Kunst og søge Forbindelse med alle Kunstnere, hvis Stræben er ærlig og oprigtig. Dette vil igen sige, at Arbejdernes Kunstforening ikke vil og ikke kan binde sig censidigt til nogen bestemt Kunstretning. Men det er lige saa rigtigt, at der hos de Mennesker, som samles om Arbejdernes Kunstforening, findes en Trang til at se først og fremmest *Billedkunsten* finde større og rigere Udtryk, end den har gjort i de sidste 25 Aar eller mere. Disse Mennesker møder forsaavidt med et større Krav til Kunsten, end Grønningen-Generationen og dens talentfulde Aandsbeslægtede gjorde det. De møder med Kravet om den *fulde Harmoni i Kunstværket*, altsaa Kravet til Form og Farve, men ogsaa til Indhold. Mennesket maa ind paa Livet af Kunsten, og Kunsten ind paa Livet af Mennesket. Deri ligger Kunstens eneste Vej ud til Folket.

Som Renaissancens store Malere placerede Mennesket som noget centralt i Kunsten, saaledes maa ogsaa Kunstnerne af i Dag have Mod til at genvinde Respekten for Mennesket og skildre det helt igennem — i dets Storhed og Fornedrelse. Med andre Midler naturligvis og i et andet Sprog.

Den unge norske Maler, *Arne Ekeland*, har vist, hvorledes det er muligt i helt moderne Form- og Farvesprog at give Billedet en menneskelig Fylde og et storladent Indhold.

For at naa frem til dette Maal maa Kunstnerne gives Muligheder for at paatage sig større Opgaver. Udsmykningen af Lokaler, hvor mange Mennesker samles og færdes, er en Opgave, som i Norge føles helt naturlig og direkte paakrævet, men som i Danmark har været forsømt. Arbejdernes Kunstforening vil søge Opgaven realiseret.

Overalt i Organisations- og Ungdomsbægelsen tales der om, at der skal opføres

flere Forsamlingslokaler, — i alle Københavns Bydele er Bevægelser i Gang for at skabe Kulturcentre. Med alle disse Kredse maa Arbejdernes Kunstforening i Forbindelse, og over for Organisationer og bevilgende Myndigheder maa vi møde med vore Krav om, at Udsmykningen af Lokalerne — af Vægflader og Facader — er betydningfuldt for vort Kulturliv.

Thi Mødet med den lodige Monumentalkunst skal ikke være et Privilegium for Turister, hvis Tegnebøger sætter dem i Stand til at rejse til det sextinske Kapel og Peters-Kirken eller blot til Universitets-Aulaen i Oslo. Kunsten skal være helt ud demokratisk — en fælles Folkets Ejendom, og saaledes bliver den, naar den store Kunst bringes derud, hvor Folket færdes.

Det er vel rigtigt, at Forstaaelsen ikke opstaar spontant ved dette blotte Møde, men at der maa gaa et pædagogisk Arbejde forud. Ogsaa dette vil Arbejdernes Kunstforening paatage sig og har her rige Erfaringer at øse af fra det organiserede Oplysningsarbejde, som har været udført her i Landet gennem de sidste 25 Aar. Værdien af *Foredrags-* og *Studiekredsvirksomheden* ogsaa paa dette Omraade er umiddelbart indlysende, men hertil kommer de nye mere specielle Former, som falder naturlige i en Kunstforenings Virksomhed: *Museumsbesøg*, *Billedaftener*, hvor Deltagerne medbringer deres egne Billeder og faar dem kritiseret under kyndig Vejledning o. s. v., og den gamle Arbejdernes Kunstforenings udmærkede *Reproduktionsvirksomhed* skal fortsættes, men ogsaa *Malerierne* maa kunne sælges til Arbejderne for en overkommelig Pris, naar blot Salget bliver rigtigt organiseret gennem en *kooperativ Kunsthandel*, som vi har det bedste Haab om at faa oprettet.

Vi vil ogsaa søge fremskaffet og udgivet saadan *Litteratur*, som vil kunne anvendes i det her omtalte pædagogiske Arbejde. Vi vil selv købe *Billeder til Udlodning* blandt vore Medlemmer, og vi vil i videst mulig Udstrækning søge Forbindelse og Samarbejde med andre bestaaende Kunstforeninger, og sidst, men ikke mindst, maa den Virksomhed, vi saa heldigt har paabegyndt ved Gennemførelsen af *Kunstudstillinger*, fortsættes. Vi skal ikke være bange for paa dette Omraade at gaa ad nye Veje. Kontrasterne maa sættes op mod hinanden, saaledes at det pædagogiske Indslag faar Lov at virke kraftigt men morsomt.

Og til de Opgaver, som her er nævnt, kommer de mange nye, som Tiden og Forholdene vil skabe, og som vi saa fordomsfrit som muligt maa gaa i Gang med. — Vi er paa March ind i et Land, hvortil Døren hidtil kun har staaet paa Klem for Arbejderbefolkningen. Nu vil vi slaa Døren op paa vid Gab, og det er Arbejdernes Kunstforenings Opgave at være Vejviser i det Kunstens Rige, som i det virkelige Demokrati skal ligge aabent for hele Folket.

Thor Pedersen.

HØJSKOLE ELLER AVIS?

AF MØLLER NIELSEN

Hvorfor kan Arbejderhøjskolen ikke fastholde sine Lærere, spørges der nu og da. I Løbet af et kortere Aaremaal har Ib Koch-Olsen, Kaj Bundvad og undertegnede forladt Roskilde Højskole, skønt Guderne skal vide, at vi ikke kunde finde en mere ideel Chef end Gammelgaard. Eshjerg Arbejderhøjskole har heller ikke vist nogen udpræget Evne til at fastholde Lærerkrafter, der ellers syntes at være født til Stillingerne.

Jeg ved nok, hvad Svaret vil blive fra de Lærere, der har forladt Skolerne. Det vil være nogenlunde enslydende for dem alle, men Stedet her er næppe velegnet til en omfattende Redegørelse, men eet Argument vil jeg gerne imødegaa, naar man nu fra Redaktionen Side har villet provokere denne Artikel frem. Det er et Argument, der har megen Slagkraft, og derfor fortjener det en Behandling.

Man siger, at vi, der har forladt Arbejderhøjskolen, har gjort det, fordi vor Ærgerrighed drev os til det. Der ligger heri en skjult Beskyldning for at have svigtet en betydningsfuld Livsgerning for ussel Æresyges Skyld. Kaj Bundvad blev Folketingsmand, Koch-Olsen Radiosekretær og jeg selv Medarbejder ved »Social-Demokraten«. Man siger, at ingen nok saa fed Løn kunde have fastholdt os. Det var Ære, vi var ude efter, ikke Penge.

Argumentet er allerede lidt svagt, fordi man ikke har forsøgt det med Pengene. Om det Spørgsmaal kunde der siges mange Ting, men lad det ligge til en bedre Lejlighed og lad os snakke lidt om Æren.

Jeg vil da straks tage Tyren ved Hornene og sige, at det er rigtigt — fuldkommen rigtigt. Vi var og er ærgerrige. Vi havde og har stadig den Ærgerrighed, at vi ønsker at udføre et Arbejde, der ved sin Kvalitet vinder Bifald i de bredest mulige Kredse, Vælger-, Lytter- eller Læsermasse. Jeg tør godt tale paa mine to Kammeraters Vegne, naar jeg siger, at der var en Kriblen i os efter ved et blankpudset Foredrag som det, Kaj Bundvad var Mester i, ved et mangeartet Program som det, Koch-Olsen elskede at komponere, og ved en Artikel saa god som den, jeg altid har drømt at skrive — at vi ved disse Ting kribledede efter at fange, fastholde, besætte og paavirke Mennesker. Det er iøvrigt en ringere Arbejdskraft, der ikke har den Ærgerrighed, og det er ilde anbragt at beklage den.

— Ja, ja, vil man sige, men det er Bifaldet, I er ude efter. I vil se jert Navn i Avisen hver Dag, og I vil spille en Rolle. I har Ambitioner og vil opad paa Rangstigen og være kendte Mænd.

Nuvel! Det kan ikke være urimeligt, at man gerne vil høre det Bifald, som en

fortrinlig Præstation kan afstedkomme. Hvortil denne Beskedenhed paa vore Vegne. De, der fremsætter den, har den jo ikke selv. Een af de mange vise Bemærkninger, Gammelgaard drysser om sig med, og som altid har været Manna for mit Hjerte, var den, at ethvert Menneske har Krav paa at gøre Lykke nu og da, naar han fortjener det. Og han tilføjede: »nogen trænger endda til det uden at have fortjent det«.

Nu befinder vi os der, hvor Redaktionen vilde have jeg skulde begynde, idet man siger:

— Jamen i Højskolen kunde I jo se jeres Arbejde bære Frugt. I kunde arbejde direkte med Mennesker, stille jeres Idealer op for dem, drysse jeres Paavirkning ind i deres vaagne Drømme, vække slumrende Evner til Live, fylde Sindene med Indhold og sætte dem i rig og frodig Vækst.

Nu derimod taler I jo i Mørke. En Folketingsmand taler nu og da til sine Vælgere, men hans Arbejde er spredt over et stort Felt og har mange Sidefløb. Hans Paavirkning paa Mennesker kan blive nok saa flygtig og nok saa indirekte. En Radiomand sender sit Program ud i det store ukendte. Han ved ikke, hvem det rammer, hvordan det virker, om det overhovedet bliver hørt. En Journalist sidder ved sit Skrivebord og sender sine Breve ud til en ukendt Hærskare af Læsere. Hvem læser det, hvordan virker det? Ingen svarer, intet brusende Bifald naar de lange ærgerrige Ører. Hvorfor blev I ikke i Højskolen, hvor I kunde høre Græsset gro, og hvor I altid kunde have den vidunderlige Følelse, det er at leve mellem Mennesker, der vokser aandeligt — mellem levende og gærende Sind.

Her maa jeg nøjes med at svare paa egne Vegne. Men jeg tænker, mit Tilfælde ligner mine Meddessertørers. Det er altsaa Bladmanden, der nu aflægger Vidnesbyrd:

Selve Arbejdet: — Ingen Fornemmelse er mere frydefuldt kriblende end den at forme en Artikel, en Notits, et Causeri, en Reportage eller et Referat saadan, at Sproget slutter sig om Stoffet som en Silkekjole om en Pigekrop. Levende og skinnende skal det afsløre Begivenhedernes Former. Tankens Bevægelser skal glide under Sprogets Overflade netop saa anelsesfuldt fascinerende som Pigeformer under et Silkeovertræk. Den skal svagt besætte Læserens Sanser og Fantasi. Hans Instinkter skal leve med, naar han læser. Uden at han ved af det, skal han fanges ind og opleve det, som Journalisten beskriver, hvad enten det er et Folkemøde paa Fælleden, en Idé om Nærtrafik, en Nyhed om Valuta til Sverige eller en Professors Foredrag. Allerbedst er en stor Nyhed i en kort, koncis og diamantklar Notits. Et Chok paa 20 Linier — det er en Bedrift.

— Jeg ved godt, at dette er noget, man i hundrede Tilfælde ikke præsterer. Men det er Idealet, det er Ormen, der gnaver os, at præstere dette. Alene det at arbejde

med Formen er en Stimulans, der er mere fyldt med Nydelse end det at ryge en svensk Cigar, eller hvad man nu ellers hengiver sig til. Der ligger en uhyre Tilfredsstillelse i det, og jeg kender flere Journalister, der hænger med Ørene som syge Hunde paa de Dage, hvor der ikke er synderligt at skrive.

— Jamen du skal da ikke skrive for at tilfredsstille din egen Skrivelyst — det er dog Læserne du først maa betjene og tænke paa.

Man ved med usvigelig Sikkerhed, at den fuldkomne Form — det vil sige det levende og oplagte Sprog i den faste Komposition — altid gør sin Virkning et, flere eller mange Steder, større eller mindre som Modtageligheden er stor til. Læserskaren er som en Rugmark i Dræ. Hvad vi skriver, staaer som en Røg henover den. Lad være at vi eet Sted kun fremkalder et Smil — det er for Resten en stor Ting — og et andet en vag Tanke eller en sagte Protest. Det hænder, at vor Nyhed eller vore Synspunkter synker umærkeligt ned i Læserens Hukommelse for senere at dukke op, uden at han ved, hvorfra den egentlig kom. Til andre Tider kan eens Artikler piske Protester, Diskussioner, Begejstring og Aktioner frem, naar det er det, der skal til. Det er dog altsammen betydningsfulde Virkninger, og de, der sker i det dunkle, er maaske de allermost betydningsfulde.

Det sker jo, at nogen siger, at dette eller hint Stof læses kun af to Procent af Læserne. Men da har man Lov at spørge: — Hvem er de to Procent? Det er maaske akkurat dem, der betyder mest for Bladets andre 98 Procent. Det sker jo da ogsaa, at man faar et Takkebrev fra en Arbejdsmand eller en Ekspeditrice for en Artikel, der var skrevet for Akademikere. De stille Læsere er ethvert Blads bedste Abonnenter, og de er heldigvis i Reglen flere, end man tror.

— Bild os ikke ind, at Journalisten altid gaar med denne betydningsfulde Fornemmelse af at tale til et Folk, vil man indvende.

Selvfølgelig gør han ikke det. Kun nu og da hører vi et Ekko af vore Raab — et Brev, en Telefonopringning, en Bemærkning paa Gaden. Alligevel har man ustandselig en dirrende Fornemmelse af Kontakt med noget omfattende. Alene det at man er en Del af et stort Maskineri undgaar ikke at paavirke Journalisten. Bladhusets Nervetraade gaar gennem ham. Lad ham aldrig være saa nonchalant i sin Optræden med Benene paa Skrivebordet eller siddende paa det, daskende gennem Korridorerne i Skjortærmene og tilsyneladende raa i Slavet, eller hvilket Teater han nu ynder at spille med sig selv — Bladet har Tag i ham. Døgnet, Begivenhederne, Byens og Landets Tanker fra Universitet til Rigsdag, fra Musæum til Murerstillads og Sportsplads har fat i ham og lurer i hans bagerste Nerveceller. Bag Ligeegyldighed eller Travlhed, Elskværdighed, Fanatisme eller Surhed ligger dette ene — *at han er med i det.*

Og er man med i det, saa øver man ogsaa sin Paavirkning, og saa lever man.

Mon ikke jeg har Ret, naar jeg siger, at Radiomedarbejderen og Folketingsmanden har det ligesaadan?

Under hele denne Procedure ligger da Svaret paa det Spørgsmaal, Anklageren har rejst: — Hvorfor forlod I Højskolen? Eller som andre har sagt det: — Hvorfor svigtede I Højskolen? Det er kun et delvist Svar, men det imødegaar den Sigelse, som gaar ud paa, at vi solgte os selv for at vinde Applaus.

Det lyder som en Modanklage: — Burde og kunde Højskolen ikke have imødekommet denne Ærgerrighed og taget den i sin Tjeneste? Kunde Højskolen ikke have udnyttet denne Trang til alment Virke som en Drivkraft i denne Ærgerrighed? Spørgsmaalet er, om Højskolen ikke har afstukket sig selv for snævre Grænser? Svaret tilkommer Anklageren, der nu har Udspillet, men jeg kan da godt sige saa meget, at efter min Mening er Højskolen blevet et Appendix til Arbejderbevægelsen. Den burde være et Universitet. Saa beholdt man ogsaa »de ærgerrige«.

Forklaring paa, hvorfor disse ærgerrige stak af, kan nemlig kort formuleres i Sophus Claussens Tyrefægterparole saaledes:

Man ønsker at kæmpe i større Rum mod federe Tyre med dybere Brum end nogen i Cadix.

Møller Nielsen.

ROSKILDE HØJSKOLE

VINTEREN 1945—46

AF HJALMAR GAMMELGAARD

Efter at vi Sommeren igennem havde gjort mange forgæves Forsøg paa at faa Skolen frigjort, slog endelig vor Time. Som et af de første Led i Johannes Kjærboels uhyre Omplaceringsarbejde, blev Roskilde Højskole den 23. November sine Gæster kvit. I den raakolde Morgen Kl. 5 stod de 300 Flygtninge parat til at marsjere til Stationen med deres Bylter. Sammen med Luftværnsefene tog jeg op til Baraklejren Melby ved Asserbo Plantage for at modtage dem. Deres Tog naede først derop, da det var ved at mørkne, og Stemningen var ikke lys. Lejren var endnu under Opførelse, det hele lignede et »Wild West«, og Sammenligningen med Roskilde faldt ikke ud til Lejrens Fordel. Senere er Forholdene dog blevet langt bedre. Der er nu op mod 3000 Flygtninge i Lejren, hvor der er indrettet forskellige Skoler, Teater m. m., og til Sommerophold er Egnen deroppe jo fortrinlig.

Et Par Timer efter Tyskernes Afrejse stillede Desinfektøren og de første Haandværkere her for at bringe alt i Orden til Skolens Begyndelse. Ministeriet havde givet Dispensation fra Bestemmelserne om Kursusets Længde, Fristerne for Ansøgning m. m., og det gjaldt om at naa saa vidt, at vi kunde begynde med en lille Vinterskole strax efter Nytaar.

Det blev travle Dage. Der maatte sættes fuld Kraft paa for at kunne naa saa vidt. Dagen var korte og mørke. Omtrent 20 Mand var i Gang foruden et Renøringspersonale paa 8—10. Der maatte arbejdes i Projektør-Belysning Dagen igennem og fyres stærkt for aabne Vinduer for at faa det til at tørre efterhaanden. Juleferie blev der heller ikke meget af. Men det lykkedes at naa saa vidt, at vi efter Nytaar kunde tage mod 40 Elever, netop det vi havde stilet imod. Istandsættelsen blev først fuldført sidst i Februar.

Det blev da en Vinterskole, der i mangt og meget afveg fra, hvad vi er vant til. Til det lave Elevtal svarede Lærernes Tal. Efter at Bundvad og senere Brødrene Lange havde forladt os, var kun Frode Kristensen og Møller Nielsen tilbage. Og heri skete der endda snart Forandring. Møller Nielsens Navn har, som gamle Elever vil have bemærket, i det sidste Aar dukket stadig hyppigere op i »Social-Demokraten«s Spalter under Anmeldelser af Litteratur og Kunststillinger, Kroniker m. m. Og nu gav han efter for sin stærke Trang til — i hvert Fald for en Tid — helt at være Pennens Mand — han er jo ogsaa født med den i Haanden. Stærkt Pres blev ogsaa lagt paa ham. Siden 1. Marts er han da Bladets faste Medarbejder og skriver baade under eget Navn og Mærker som »Fridolin« og »Stylos«.

Møller Nielsen satte sit Præg meget stærkt paa Arbejdet her — vidt forskellig som han var fra os andre — ikke blot i sit Omraade, Kunst og Litteratur, men ogsaa i sin Form. Paa sit let syngende Fynsk og i en Tone, der mindst af alt røbede personlig Deltagelse, udsaaede han Tanker, der vendte op og ned paa alle tilvante og konservative Begreber og vistnok tit rystede Eleverne i deres Inderste. Men han kunde ogsaa sidde ganske stille og blot ved en skeptisk eller supplerende

Bemærkning nu og da faa Eleverne til at gaa løs paa hinanden i Debatten. Han havde ogsaa megen Forstaaelse af Betydningen af Samspillet mellem de forskellige Fag, af de »røde Traade«, som gerne skulde forbinde Lærernes Arbejde. Et enkelt Exempel karakteriserer dette: I Musiktimen var der blevet holdt et Par Foredrag med Demonstrationer: Bach, Händel, og Møller havde overværet dem. I sit næste Foredrag valgte han at tale om Rubens og Jordacens, om Vor Frelzers Kirkes Arkitektur og Udsmykning, og paa en saadan Maade, at Begrebet »Barokken« kom til at staa langt klarere for Eleverne gennem Paralleliseringen. — Paa en Højskole er det jo saadan, at kun enkelte vertikale Snit af Historien kan gives i den korte Tid. Men paa denne Mangel bødes der i høj Grad ved ogsaa at trække den horisontale Linie op, naar Lejlighed gives.

En Maaned før Møller Nielsen rejste, fik vi saa Viggo Molin Nielsen, vor tidligere Lærer fra 1935—37 herud, for ikke at gøre Overgangen for brat. Han er nu fast ansat ved Skolen. I Fjor, ved Bundvads Afgang, skulde han have afløst ham, men som Frøslev-Pensionær var han lovlig forhindret.

I Marts Maaned var stud. polit. Ebbe Munk, en Søn af afdøde Rektor Munk ved Høng Gymnasium, her for at lære Skolen at kende med Tanken henvendt paa senere Livsopgave. Han følte sig hurtig hjemme her og fik ogsaa Lejlighed til at prøve sine Kræfter, bl. a. fordi jeg var en Del syg.

Den sædvanlige Musik- og Sangundervisning (udover mine daglige Øvelser) maatte udsættes til de to sidste Maaneder; først da var Foredragssalen med Flygelet i Orden. Musikpædagog, Adjunkt Emmy Møcs fra Roskilde Katedralskole kom herud en Eftermiddag om Ugen til Stemmeuddannelse og Hørelære samt Udførelse af klassiske Klaverværker. For at faa saa meget som muligt ud af den korte Tid holdt vor gamle Ven fra i Fjor, Erik Frederiksen, en Række Foredrag om Haydn, Mozart, Beethoven, Mendelssohn, Schumann og Chopin. Han var naturligvis ogsaa en Hovedkraft ved Elevernes ugentlige Festsæftener — ofte sammen med Mimi Vermundsen, en af de kvindelige Elever, der havde en smuk Sopran.

Ja, vi havde virkelig kvindelige Elever i Aar, 8 ialt. Som saa meget andet i denne Vinter var det et Experiment. Begge Elev-Etager var kun delvis færdige, og derved var vi i Stand til at have »de to Køn« adskilt paa en Maade, som er nødvendig af praktiske Grunde.

Efter ét Aars Forsøg er det for tidligt at udtale en endelig Dom derover. Men denne Vinters Erfaringer har i hvert Fald kunnet bestyrke vor Tro paa Fællesundervisningens Fordele. Og vi fortsætter dermed næste Vinter, selv om Skolen jo desværre er daarlig indrettet dertil (Kasernerprincippet).

Helt nyt var ogsaa det nordiske Islæt. For første Gang var en Udvexling med unge Svenske og Norske kommen i Stand gennem de 3 Landes Arbejder-Oplysningsforbund: hos os fra Norge Synnøve Bjerke, Oslo, fra Sverige Arne Hansson, Hälsingborg. At dette var en betydningsfuld Landvinding, kunde ingen være i Tvivl om, og bedre Repræsentanter for Broderlandene kunde vist ingen have forestillet sig. Arne Hansson (der tidligere 2 Aar har gennemgaaet Brunnsviks Vinterkursus) opnaede endda at blive Elevformand.

Af gamle Roskildeclever var Svend Andersen og Erik Christensen (Roskilde

Vinter-Piger. Roskilde 1946.

Eleveforenings Formand) paa Brunnsvik Folkhögskola i Dalarna. Jeg gæstede dem deroppe i Januar efter et Ophold i Stockholm og saa, hvor godt de trivedes ved den svenske aandelige Føde. Paa Viskadalens Folkhögskola var to af vore Elever fra i Fjor, Louis Rasmussen og Henning Andersen, Udvekslings elever. De kom ned til os med samtlige Kammerater fra Viskadalen, 54 i alt, paa et to Dages Besøg sidst i Marts. Alle 4 Roskildensere besøgte udvidede Kursus, og det var interessant gennem deres Beretninger og medbragte »Dissertationer« at sammenligne de svenske Højskolars Arbejdsmetoder med vore egne.

For første Gang gennemførtes der i Aar, efter Elevernes indtrængende Anmodning, et Samariterkursus, ledet af Kaj Larsen, Roskilde, naturligvis om Aftenen, uden for den egentlige Skoletid. Kursuset sluttede med en Prøve, hvor alle bestod og fik Foreningens Certifikat.

Trods den megen Travlhed, dette Arbejde medførte, fik vi dog Tid til at høre en Del andre Foredragsholdere udefra om Aftenen, og det blev da naturligvis især de brogede Forhold i det krigshærgede Europa, vi fik Bud om. Lektor Ording, Oslo, fortalte om Norges Skæbne under Besættelsen og stillede meget klart op Sammenligningspunkterne mellem sit Lands Forhold og Danmark. Karl Raloff, tidligere Medlem af den tyske Rigsdag (Hannover) og mangeaarig Emigrant her (hans Datter

Frikvarter. Roskilde 1946.

Grethe var Elev paa Skolen), fortalte om Forholdene i sit ulykkelige Fædreland. Sekretær Carl P. Jensen fra D. s. F. gav en rystende Skildring af sin Deltagelse i den svenske Levnedsmiddelexpedition til Wien i Januar. Det var en Oplevelse, der omtrent kunde sammenlignes med tidligere Tidens Opdagerfærder i »det mørke Fastland« eller over Grønlands Indlandsis. Central-Europa af 1946 har ikke meget tilfælles med det Europa, der faa Aar før gik ind i Krigen. Endelig havde vi Besøg af den engelske Oberst Wilcox fra Kiel, Leder af Skolevæsenet i Slesvig og Holsten. Ogsaa han gav os alle en Skildring af de fortvilede Problemer, han er stillet overfor, og hvor han i vore Højskoler mente at kunne se Inspirationer til en Løsning. Hans Syn paa hele Sagen laa i det hele meget nær vort. Fra Holland kom den nys ndnævnte Inspektør ved Ungdomsundervisningen de Vein Reiningh (hvis Doktor-disputats, skrevet under Krigen, handler om den danske Højskole). Det kan maaske opmuntre danske Højskole-Bumser og -Bimser at høre, at deres hollandske Kolleger maa medbringe til Skolerne ikke blot Senge, men ogsaa Tallerkener, Kopper, Knive, Gafler, Skoer m. m. — hvis de da kan skaffe dem — at de selv maa lave Maden, dyrke Have og Mark og — evt. — rejse Skolerne af Ruiner. Maaske bliver Højskolen netop derigennem deres store Oplevelse.

Skolen var to Gange samlet i København. Vi besøgte den første Gang Kunst-

museets nu genopstillede Samlinger af gammel hollandsk og italiensk Kunst samt Arbejderbevægelsens Arkiv og Bibliotek, som Børge Schmidt gennemgik grundigt for os. Om Aftenen havde vi Lejlighed til at grine og gyse ad Kesselrings ubetalelige »Arsenik og gamle Kniplinger«. Anden Gang gjaldt Besøget Udstillingen i Raadhushallen af Norges store Maler Edvard Munchs Værker, og om Aftenen saa en Del af Eleverne Kjeld Abels »Silkeborg«, en anden Del hørte Puccinis »Madame Butterfly« paa Det kgl. Theater.

Vore egne Fester var naturligvis af mere beskeden Karakter. Det var min Fødselsdag, Afskeden med Møller Nielsen; det var det aarlige Besøg af gamle Elever fra København, hvor Englænderen Spink fortalte om sit Fædreland efter Krigen, og Koncertsanger Erik Rehermann sang danske Romaneer. Endelig hen mod Slutningen et lille Bal, Vinterens eneste, der indledes med et Festsplil, Blanding af Revy og Gysen, hvor Scenen var det middelalderlige »Ravneborg«, hvis Ruiner angaves at ligge under Skolens Køkkenfløj.

I Paasken var alt i Orden, og vi kunde, i Modsætning til tidligere Aar, da Skolen var fuldt optaget, give Plads til ét af D. U. I.s tre Paaskekursus. Vi havde 52 Gæster. Gruppeledere var Kaptajnløjtnant Rich. Larsen (Terrainsport), Tegne-

Gammelgaard i Biblioteket.

inspektør Otto V. Nielsen (Børnepsykologi), Kommunelærer Mejlsing (sociale Vandringer), Sekretær Rob. Lindahl (Femkamp) og undertegnede (Forbundets pædagogiske og taktiske Problemer). Foredrag blev holdt af Otto V. Nielsen (om det, som »sætter Kulør paa Tilværelsen«), Direktør Thomas P. Hejle (Børnene og Filmen), Sceneinstruktør Bjørn Moe (Børneteateret) og »Unga Örnar«s Sekretær Niels Ramsten (om den pædagogiske Linie i det svenske Broderforbunds Arbejde). Hver Aften var der Fester: Musik, Film m. v. Naturligvis drøftedes iøvrigt Sommerens store nordiske Lejr, der skal afholdes paa Veddelevhalvøen tæt ved Skolen, og hvor der ventes 6000 Børn.

Skolens aller sidste Dage blev af en ret ejendommelig Art. Nordisk Film havde bedt om at maatte optage en Serie Scener til Indskud i Sommerens »Bellahøjfilm«, der skal omhandle Ungdomsudvalgets Arbejde (1940—42) og dets Resultater. Det var dansk Films første store Navn Carl Th. Dreier, der optog Billederne, og det var sikkert en Oplevelse for Eleverne at opleve den minutiøse Omhu, hvormed hver Enkeltthed gennemarbejdes, inden den kommer paa Lærredet. Hvad der flyver forbi Øjet i faa Sekunder, har tit kostet lige saa mange Timers gentagne Forsøg med Belysningsændringer, Situations- og Fysiognomistudier.

Det var et lærerigt og interessant Kursus som sluttede sidst i April, i Foraarets gyldne Lys. Spændt havde jeg været paa det første Hold Unge efter de voldsomme Aar, hvor saa mange havde været Deltagere i den spændende Kamp, det høje Spil. Hvordan vilde det kendes? Vilde Ungdommen kunne indrette sig i »den graa Hverdag«. Jo, det gik endda udmærket. De fleste Unge taler ikke meget om deres Oplevelser »dengang«; der blev arbejdet med Liv og Lyst, og Hverdagen var slet ikke graa.

Ved Afslutningen tildelte vi Mimi Vermundsens Arkitekt Ulrik Plesners Flidspræmie.

Allerede den 5. Maj begyndte Sommerens Kursus, der sandsynligvis vil følge uden Afbrydelse til næste Vinterskoles Aabning.

Max Medens »Taleren« paa Roskilde Højskole.

Den 2. Maj i Fjor modtog jeg fra Billedhuggeren, cand. jur. Max Meden et for mig meget overraskende Brev. Han mindede mig om, at det var »Studentersamfundet«s Fødselsdag. Der havde vi jævnlig truffet hinanden for snart 40 Aar siden. Men i over 30 Aar havde vore Veje ikke krydset hinanden.

Nu sendte han mig Billeder af sin Statue »Taleren«, udført 1938—39 i grønlandsk Marmor, den første større Figur i dette nordiske Materiale — og tilbød den som Gave til Roskilde Højskole. Han fandt, at den neppe kunde finde en mere egnet Plads end i en Højskole, hvor unge Arbejdere samles om netop det, der er Statuens Idé. Den viser os den stærke, frie Mand, der, idet han griber Ordet, sætter sin Fod paa et Uhyres (en stiliseret Løves) Hoved. Der er meget af den samme Stil og Stemning over den som over Bissens »Landsoldat« — en Skikkelse, der fortæller om Tro, Kamp og Sejr, et Symbol paa det Sind, vi gerne vilde skulde være til Stede hos os selv og navnlig hos den Ungdom, der færdes her, Frygtløshed overfor falsk Autoritet, Mod til om fornødent at »tale Roma midt imod«.

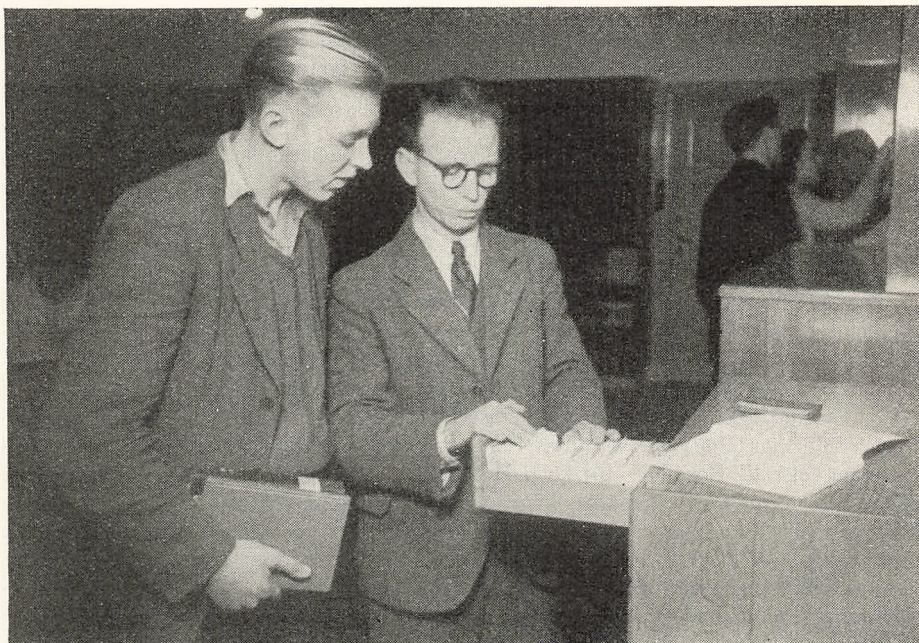
Jeg tog med stor Glæde og Tak mod Medens Tilbud, men maatte desværre meddele ham, at Statuens Opstilling og Indvielse ikke kunde finde Sted, før Skolen var befriet for de tyske Flygtninge og derefter istandsat.

Meden og hans Hustru kom derefter herud for sammen med os at se paa Statuens Placering og blev enige om, at den bedst egnede Plads var Rummet mellem to Søjler i »Klostergangen«. Statuer har jo fra Grækernes Dage været bestemt til at staa mellem Søjler.

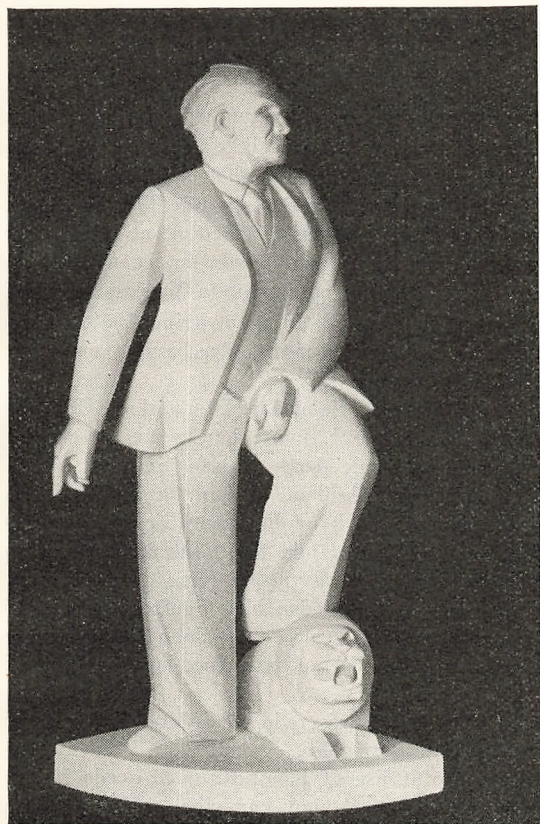
Efter Skolens Frigørelse fastsatte vi Dagen for Indvielsen til den 5. Maj. Ingen Dato kunde bedre passe netop til Kunstværkets Idé. Saaledes blev det da ogsaa. Paa Befrielsesdagen afsløredes »Taleren« i en Kreds af Skolens og Kunstnerens Venner. Men Værkets Mester var ikke selv til Stede. Døden havde bortrevet ham allerede den 7. Februar. Og det blev til hans efterladte Hustru, Fru Rosa Meden, jeg maatte rette Skolens varme Tak for hans Gave.

Ved samme Lejlighed holdt Direktøren for Thorvaldsens Museum, Sigurd Schultz, en Tale om Max Meden og hans Kunst, hvis Hovedindhold gengives her.

Hj. Gammelgaard.

Møller-Nielsen demonstrerer Kartoteket.

*Max Meden
og hans Skulptur
»Taleren«.*

SIGURD SCHULTZ TALE

Max Meden hørte til en Generation af Billedhuggere, der dannede sin egen Epoke i Aarene under og omkring den Første Verdenskrig, maaske ikke nogen lang Epoke, men en meget afvekslende Epoke, fuld af Fantasi og Lune. Med Kai Nielsen og Utzon-Frank i Spidsen blev denne Generation stærkt æsthetisk indstillet. Paa dette Punkt brød Meden ud fra sine Samtidige. Ikke saaledes at forstaa, at Meden var mindre æsthetisk indstillet end de andre. Tværtimod, han havde sin egen originale Fremgangsmaade i Kompositionen af sine Arbejder, og de første Værker, hvormed han havde Fremgang — paa Kunstnernes Efteraarsudstilling omkring 1918 —, var kun en æsthetisk Leg. Det var en Række smaa, fine Statuetter, der handler om Form og plastisk Ryhme. Men han havde andre Interesser.

Meget snart vendte Meden sig mod Skildring af Samtidens Mennesker. Han gav sig til at studere Nutids-Dragt, modellerede Figurer, hvori han søgte at gengive Samtidens Mennesker, som de ser ud, og at afvinde deres Dragter plastisk Værdi. Navnlig vendte han sig mod Porrættet. Det var sjældent, at han fik en Bestilling. Han valgte selv sine Modeller fra de Omgivelser, hvor han færdedes, ligegyldigt hvad det var for Folk, naar blot de viste ham Typer, han fandt karakteristiske for Tiden. Der er en Historie om, at han en Overgang var meget ivrig efter at hente Bøger til sin Kone paa Det kgl. Bibliothek — Fru Meden blev ligefrem presset til at læse meget. En skønne Dag viste det sig, at hans Øjne var faldet paa den senere Overbibliothekar Carl S. Petersen. Meden studerede ham, naar han hentede Bøger i Udlaanet.

Neppe to af hans Buster er ens. Han karakteriserede sine Modeller gennem Bustens Komposition, gennem Formmassernes Bevægelse, og han løste hver ny Opgave paa en ny Maade. Med sin kristige Opfattelse af Kompositionen øvede Meden megen Indflydelse paa sine Samtidige, og jeg tror, man kan sige, at han er den originaleste Portræt-Skulptør, vi har haft.

Hvis man vil befæste en Succes, maa den forfølges ikke blot i Dybden, men ogsaa i Bredden. Dette laa ikke for Meden. Han hørte ikke til dem, der gentog sig selv. Naar han havde fundet Udløsning for en Idé, forlod han den og vendte sig mod noget andet. Det viste sig, at der var mere endnu i ham. Saa æsthetisk arbejdende en Plastiker han end var, saa mente han, at det i Kunsten ikke er nok med de blotte kunstneriske Værdier. Den Kunst, der skal betyde noget, maa ogsaa hvile paa en Idé, paa Tanken. Hans følsomme Sind modtog stærke Indtryk fra Samtidens Liv, fra de Begivenheder, der foregik for hans Øjne. Der var noget af en Oprører, en Oppositionsmand i ham. Han følte sig oprørt over Tidens moralske Slaphed og Mangel paa Idealisme, ikke mindst over Tidens Forsøg paa at vildføre de store Folkemasser — alt det, der blev til Forbrydelse i et bestemt Land sydpaa, og som endte med at føre Europa, ja hele Verden ud i Katastrofe. Det førte til, at Meden satte sine Anskuelse op i en Cyklus af 56 Relieffer, som han tænkte sig sammenstillede til Dekoration af to store Bronzeporte. Disse Relieffer er i Grunden et helt Epos over Tiden mellem de to Verdenskrige, med dens gode og løftende Sider, men

ogsaa, og maaske mest, med en harmfuld Understregning af dens Fejlgreb, af alt det forkerte i Tidens Udvikling.

Med alle disse Arbejder kom Meden til at øve stor Indflydelse paa den noget yngre Generation af Billedhuggere, der voksede op. Det er nok en Bevægelse, der hører Tiden til, naar de yngre Billedhuggere i Slutningen af Tyverne og op gennem Trediverne vendte sig mod Samtiden, gik ud paa Gader og Stræder for uhildet og usnobbet at skildre dens Mennesker, som de levede, og som de gik og stod. Men der kan dog ikke være Tvivl om, at Meden i ikke ringe Grad har virket som Foregangsmand for dem, selv om det skete i det stille. Han har navnlig vist dem Vej ved sin frie og dristige Kompositionsmaade. For at tage et Exempel — den Form for Grupper af Halvfigurer, som vi saa blive ret almindelig, kan sikkert for en stor Del føres tilbage paa Medens Portrætter af samtidige Karakter-Typer.

Et idealistisk Sind, som er positivt indstillet, maa have noget at tro paa, en Fortrøstning at klynge sig til. Meden dannede sig efterhaanden som Modvægt mod alt det, der oprørte ham, en Forestilling om den ideale Mandsskikkelse, en Personlighed, som havde Vilje og Kraft til at gaa sine egne Veje, Aands-Overlegenhed til ikke at lade sig vildføre af Tidens Lygtemænd og Karakter nok til at staa urokket i Strømmen. Han søgte at forme Billedet af ham i en mindre Figur, som han kaldte »Den gamle Frihedsmand«, og tilsidst tog hans Idé Skikkelse i den Statue, som han mod Slutningen af sit Liv skænkede til Højskolen her. Jeg ved vel, at det har vakt Undren hos en Del af Medens Kolleger, at han saadan satte sine ingenlunde rigelige Skillinger i for egen Regning og uden nogen nærmere Bestemmelse eller Udsigt til Salg at faa den hugget i grønlandsk Marmor. Men det skyldes den Omstændighed, at Statuen blev Virkeliggørelsen af hans inderste Idé — han saa i den Kronen paa sit Værk.

Det er ikke Medens sidste Arbejde. Han blev ved, og han tumlede stadig med nye Ideer og nye Planer, da han døde den 7. Februar i Aar, 63 Aar gammel. Men denne Statue af den fribaarne Mand danner ligesom Afslutningen paa hans Livsværk.

Sigurd Schultz.

ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLE SIDEN SIDST

Der var ingen Beretning om Eshbjerg Arbejderhøjskole i sidste Nummer af Tidsskriftet, for der var med Beklagelse at melde ikke noget at berette om. Poul Hansen havde i Juni-Nummeret 1945 fortalt om, hvordan først tysk Militær og dernæst tyske Flygtninge var rykket ind paa »Kraglund«, og han selv med Familie havde maattet finde Husly andetsteds i Nærheden. Samtidig var vort »Stamhus«, Højskolebygningen paa Vardevej, fortsat beslaglagt til Lazaret for Tyskerne. Denne Tilstand, som jo faktisk umuliggjorde enhver Form for Undervisning, varede ved Resten af Sommeren 1945, for »Kraglund«s Vedkommende indtil 15. Januar og for Arbejderhøjskolens Vedkommende til et Stykke ind i Maj 1946. At begge Bygningerne blev rømmet paa de nævnte Tidspunkter skyldes i første Række Flygtningechefen Johs. Kjærbo's Bestræbelser for at faa frigjort alle Skoler og Kulturinstitutioner for Flygtninge og faa disse anbragt saa faa Steder, »Forlægninger« eller Løjre, som muligt.

Der var ikke under de givne Forhold sidste Sommer noget at sige til, at Poul Hansen, Forstander uden Skole at forestaa, da han fik Opfordring til at lade sig opstille ved Folketingsvalget i Grenaaakredsen, sagde ja hertil. Og som man véd, blev han valgt den 30. Oktober og indtraadte som Medlem af Folketinget. Selv flyttede han kort efter til København, idet han omtrent samtidig af de Myndigheder, der har med Flygtningeadministrationen at gøre, blev opfordret til at overtage Stillingen som Leder af Undervisningen af de tyske Flygtninge, altsaa ogsaa en Slags Højskolevirksomhed. Senere lykkedes det ham at faa en Lejlighed, og hele den Poul Hansenske Familie har nu slaact sig ned i Valby. Selv er han ofte paa Farten med ministeriel Bil og Chauffør rundt til Landets forskellige Løjre og har i det hele et ansvarsfuldt Arbejde, som han gaar op i med stor Interesse.

Nominelt er han stadig Eshbjerg-Forstander, idet der endnu er en hel Del Forhold vedrørende Erstatninger for Beslaglæggelse og Krigsskade etc., som han er Skolen behjælpelig med at faa ordnet, men reelt er han frattraadt. Det er ogsaa et Princip, som Bestyrelsen har fastholdt, at Stillingen som Højskoleforstander i Eshbjerg ikke er forenelig med at være Rigsdagsmand i København.

Kraglund blev som nævnt frigjort i Januar, og der aabnede sig herved Muligheder for, at vi kunde genoptage Skolevirksomheden, i første Omgang med en Række AOF-Sommerkursus. Men dels maatte Kraglund jo gennemgaa en grundig Proees med Rengøring og Reparationer, og dels maatte vi have en Mand til at forestaa Kursusvirksomheden, og da hele Fremtiden i flere Henseender var noget usikker paa dette Sted, var det ikke saa lige til. Men efter nogle Forhandlinger indvilgede vor tidligere Lærer *Harry Simonsen* i at flytte til Kraglund med Kone og Barn og fungere som Forstander indtil videre. Der har været meget at gøre med at faa Huset istandsat, faa bortgemt Inventar bragt hjem og det »bortorganiserede« erstatet, saa alt var rede til at modtage de første Kursister, et Hold D. U. I.-Ledere, i Paasken. Men nu synes Tingene at ligge i et godt Leje. Kraglund er jo et skønt

Sted om Sommeren. Udsigterne for den kommende Vinterskole er ikke saa klare, idet vort Lejemaal udløber til November. Der er Forhandlinger i Gang mellem AOF og Oplysningsudvalget i Silkeborg om Erhvervelse af Junckers Gymnastikinstitut i denne By; hvis de gaar i Orden, vil muligvis Esbjerg Arbejderhøjskoles kommende Vinterkursus kunne henlægges hertil. Noget bestemt kan dog ikke siges herom endnu.

Hvad den gamle Esbjerg Arbejderhøjskole angaar er der store Ting i Gære. For hver Gang Bestyrelsen under den tyske Beslaglæggelse havde Lejlighed til at se, hvor Skolens Bygninger blev medtaget af Militærstøvlernes Slid og led under Virkningen af Bombeexplosioner etc., blev den mere og mere opsat paa ved første Mulighed at søge Skolen afløst af en anden og bedre, og i sit Møde den 29. Juli 1945 traf Bestyrelsen Beslutning om, »at der bør søges Udvej for at afhænde den gamle Højskole og rejse en ny, fuldt tidssvarende, i passende Afstand fra Byen og under saadanne Forhold, at der til Skolen kan knyttes et mindre Landbrug«. Med dette Maal for Øje har der været ført en Række Forhandlinger med Esbjerg Magistrat og derigennem Esbjerg Byraad. Det stillede sig saa heldigt, at vore Planer passede ind i nogle andre Planer, der har været fremme, om at tilvejebringe en Fiskerihøjskole et eller andet Sted i Landet, og Esbjerg Kommune vilde gerne bidrage sit til, at denne kom til at ligge ved Fiskeribyen Esbjerg. Dette har sluttelig ført til, at Arbejderhøjskolens Bestyrelse og Repræsentantskab har overdraget Esbjerg Kommune Arbejderhøjskolens Bygninger ved Vardevej, for at Byen efter Skolens Istandsettelse kan overdrage denne til Fiskeriorganisationerne til Brug som Fiskerihøjskole. Foruden en kontant Sum faar Arbejderhøjskoleforeningen overladt et 10 Hektar stort Areal beliggende længere mod Nord, bag Vognsbølparken, strækkende sig over mod den nye Vardevej, og her vil der nu, saa snart Materialesituationen lysner, blive opført en ny, hypermoderne Arbejderhøjskole, som faar den skønneste Beliggenhed, der kan tænkes.

Som man vil have set af fremkomne Meddelelser, er de Planer om Rejsning af en ny Arbejderhøjskole ved Marselisborg Strand ved Aarhus, som var langt fremme før Krigen, nu taget op til snarlig Virkeliggørelse, og det er vor bestemte Opfattelse, at Esbjerg Arbejderhøjskole ikke skal staa tilbage hverken for denne eller for Højskolebyggeri, som muligt vil blive sat i Værk andre Steder. Vor Højskole fyldte i Fjor 35 Aar. Den har gennemløbet en rig og broget Udvikling i denne Tid. Krigen og Besættelsens haarde Vilkaar har hæmmet os for en Tid, men foran os ligger en Fremtid, hvor der i stigende Grad er Brug for Højskoler til Dygtiggørelse af den opvoksende Arbejderslægt. Højskolen i Esbjerg har ærerige Traditioner at se tilbage paa. Den ruster sig nu med Fremtiden for Øje og vil som før hævde sig som en af Højborgene i den danske Arbejderbevægelses Kulturfront.

O. B.

JUL. BOMHOLT OG KULTUREN

Ved Sundbos Blad i Esbjerg sad i Begyndelsen af Tyverne en ung Journalist og fyldte et Stykke Papir med Planerne om en »Arbejdernes Kultur-Liga«. — Han hed *Julius Bomholt*. Han blev Forstander for Esbjerg Arbejderhøjskole, da han var 28 Aar, Folketingsmand, da han var 33; han har senere med Mund og Pen befæstet sin Stilling som Kulturpersonlighed, som Forfatter, Politiker og beklæder nu blandt andet de to ansvars-, men ogsaa ærefulde Poster som Formand for Radioraadet og Formand for det danske Folketing.

Den 11. Juni fyldte han 50 Aar, og det gik naturligvis ikke ubemærket af. Hans gamle Skole var ogsaa med blandt Gratulanterne. Det var forholdsvis faa Aar, Bomholt beklædte Katederet paa »den røde Borg«, men de fik vidtrækkende Følger. Denne Forstanderperiode har sat mere varigt Præg baade paa Skolen og paa ham selv og hans senere Værk. Hans Gennembrudsbog, den »materialistiske« Analyse af dansk Digtning fra den industrielle Revolution til vore Dage, som har virket saa irriterende paa de rigtige Skønaander, men til Gengæld inciterende paa store Kredse blandt Arbejderungdommen, den er en Frugt af hans Litteraturundervisning i Esbjerg.

Hans Planer fra Esbjerg-Tiden om en »Kultur-Liga« blev vel ikke virkeliggjort, men Tankerne om et socialistisk Kulturprogram udformede han faa Aar efter i Bogen »Arbejderkultur«, for, som han skriver, »at fremme den dialektiske Proces i Hovedet paa de unge Arbejdere, der gerne skulde finde Vejen til deres egne Værdireserver«.

Senere skrev han Litteraturkritik, Portrætter af sociale Forfattere, Afhandlinger om Fritidsproblemer, Skolespørgsmaal, om Fester og Teater og Hørespil m. m., og adskillige af disse Artikler saa Lyset her i Tidsskriftet »Arbejderhøjskolen« eller indgik i Oplysningsforbundets Materialesamlinger. Bomholt har alle Dage været en flittig Mand. Han øder ikke Tiden i Lediggang. Det beviste han f. Ex. ved her mod Krigens Slutning at fremlægge en to Binds Roman, »Længsel«, som han i al Stillehed havde skrevet under Besættelsestiden. Og det bekræftes ogsaa af det Faktum, at han i 1945 har kunnet udsende hele to Bøger, der er Samlinger af »Essays«, som det hed i Brandes' Tid. Den ene hedder »Nordiske Profiler«, den anden »Kulturproblemer«, begge virkelig lødige og vægtige Dokumenter til Belysning af Tiden. Alt hvad foran er skrevet er egentlig kun en Opsang til det, der var Meningen: at henlede Opmærksomheden paa disse to Bøger — her i »Arbejderhøjskolen« maaske særligt den sidste, fordi den formentlig har mere direkte Adresse til vor Kreds af Læsere.

»Kulturproblemer« indledes af to-tre Artikler, der direkte beskæftiger sig med Esbjerg Arbejderhøjskole, og Tyngdepunktet i Bogen er et Stykke, hvori Arbejderkultur og Folkkultur sammenstilles og Bomholt gør Rede for sin og andres Stilling til disse Begreber gennem Aarene. Hertil slutter sig Stykket »Kulturskifte eller Kulturkrise« i Bogens Slutning. Hele Samlingen er i sig selv interessant og tankevækkende Læsning, men den har ganske særligt Bud til dem, der under en eller

anden Form beskæftiger sig med Kulturproblemer, f. Ex. i Studiekredse. Og den er desuden en smuk »Erindringsbog« for baade gamle og nye Esbjerg-Elever. Det er Arbejderhøjskolens Aand, der slaar en i Møde fra dens Sider. O. B.

CHRISTIANE JENSEN DØD

En af de sidste Dage af Januar døde en af Esbjerg Arbejderhøjskoles gode, gamle Elever, kendt af den store Kammeratkreds blot som *Christiane*. Faa har som hun lovsunget den Højskole, hun som mere end 40-aarig første Gang besøgte 1919 — eller var det 1920? — og hun var utrættelig i at anbefale Ungdommen at følge hendes Exempel. — Efter at Højskolen den første halve Snes Aar havde været »blandet«, d. v. s. havde haft baade mandlige og kvindelige Elever paa Vinterkursus, var Tilgangen af »Karle« nu vokset saa stærkt, at Sundbo og Skolens Ledelse havde besluttet for Fremtiden kun at have mandlige Elever om Vinteren og at henvise kvindelige til Sommerskolen. Og netop til den Vinter havde Syerske Christiane Jensen fra Kolding faaet sparet saa meget sammen, at hun i Forbindelse med Amtsunderstøttelsen kunde klare et Højskoleophold. Saa hun holdt et Hus, hun bad og anklagede, indtil Sundbo gav efter, og hun blev saa den eneste kvindelige Elev den Vinter. Hun var en god Del ældre end Flertallet af »Karlene«, havde tænkt mere og prøvet mere af Livet, saa hun blev som en Mor eller i hvert Fald en ældre Søster, hjælpsom og inspirerende for hele Elevflokkens. Rasmus Vind siger: Vi mindes hende som Skolens gode Aand.

Det var en politisk bevæget og spændt Tid, og Christiane var baade dengang og senere en besk Kommentator til Tidens Begivenheder, en vaagen Kritiker over for Dagens Mænd. Selv om man ikke altid kunde anerkende Rigtigheden i hendes Syn og Standpunkter, var der noget brændende ærligt i hendes Iver, som afvæbnede, og hun var en Kammerat uden Svig.

Hun stemte i, fordi det var som talt ud af hendes eget Hjerte, naar man sang Skjoldborgs Program-Sang med Linjerne:

»Krum aldrig Ryg for Penge eller Præsten,
men bøj dig kun for Sjælens høje Bud,
og bøj dig dybt i Kærlighed til Næsten
og find i Livet selv din egen Gud.«

Denne Vinter kom til Ende, men Aar efter Aar derefter mødte hun op ved Elevmøderne, og hun var en trofast Deltager i det kammeratlige Liv inden for Elevforeningen i København, hvortil hun flyttede efter Skoleopholdet. Ogsaa inden for Skræddernes Fagforening og i Goodtemplarlogen var hun afholdt og blev betroet Tillidshverv. Men hun var, som vi alle ved, svagelig, og som Tiden gik, blev hun skrøbeligere. De seneste Aar saa man mindre til hende. Hun var nu en gammel Kvinde, flyttede ind i De gamles By, og her bukkede hun, kort efter at være fyldt de 70, under for sin Sygdom.

Hendes sidste Tanker kredsede over Arbejderhøjskolen i Esbjerg, hendes Ungdoms lyse Slot, og hun bad om, at en af Lærerne fra dengang maatte tale ved hendes Baare. Det skete ogsaa, da hun blev bisat fra Bispebjerg Krematorium den 2. Februar. Betegnende for hendes Taknemmelighed er det ogsaa, at hun havde bestemt, at Overskuddet fra hendes Begravelsesforsikring skulde tilstilles Arbejdernes Radio-Hjælpefond, hvorfra hun i sin Tid havde modtaget et Radioapparat.

Hun var kun en fattig Syerske, men en rank og særpræget Personlighed, en af dem, der forstod Arbejderoplysningens Betydning, en af Arbejderhøjskolens gode Elever. Kammeraterne Landet over vil altid bevare et smukt Minde om Christiane.

O. B.

ROSKILDE HØJSKOLES ELEVFORENING

Foreningens Arbejde i det forløbne Halvaar har ikke været præget af store Begivenheder. Vi havde ved Nytaarstid den Glæde, at Roskilde Højskole igen blev taget i Brug til sit naturlige Formaal, og det gjorde godt at konstatere, at Skolen i den forløbne Tid under Beslaglæggelsen ikke havde lidt væsentlig Overlast. Dette fik ogsaa en hel Del af Medlemmerne at se ved vor Vintersammenkomst paa Skolen Søndag den 3. Marts, hvor Skolen skinnede af Maling og Lak.

Ved denne Elevforeningens første Sammenkomst efter Freden havde Elevforeningen sammensat et Program, som syntes at falde i Medlemmernes Smag. *Gammelgaard* bød velkommen, hvorefter *Reginald Spink* holdt Foredrag om England i Dag, som blev fulgt med Interesse og som bagefter affødte en Mængde Spørgsmaal og nogen Diskussion. Senere var der Underholdning af nuværende og tidligere Elever, og en Koncertsanger foretog danske Sange.

Elevforeningen afholder Generalforsamling og Aarsfest *Lørdag den 3. og Søndag den 4. August*, hvor vi haaber, at rigtig mange gamle Elever vil møde op, saaledes at Aarsmødet maa give Udtryk for vor Kærlighed til den gamle Skole. I øvrigt henviser vi til omstaaende Program.

Sv. Anker Larsen, Sekretær.

Indbydelse til Aarsmødet 1946

Roskilde Højskoles Elevforening afholder Generalforsamling og Aarsmøde paa Roskilde Højskole *Lørdag den 3. og Søndag den 4. August*.

Paa nuværende Tidspunkt, da »Arbejderhøjskolen« skal i Trykken, kan det nøjagtige Program endnu ikke fastlægges, men fra Elevforeningens Side vil der blive gjort alt for, at dette det første Sommerstævne efter Befrielsen vil blive gjort saa festligt som muligt, og Elevforeningen har allerede fra mange Medlemmer modtaget Bevis for, at man ser hen til Aarsmødet med særlig Interesse i Aar.

Vi samles Lørdag Eftermiddag til Eftermiddagskaffe Kl. 15. Og Lørdag Aften vil der blive kammeratlig Underholdning og senere Baalfest ved Stranden med Baaltale af *Gammelgaard*. — Søndag Formiddag Kl. 10 afholdes der Generalforsamling, hvor Bestyrelsen vil aflægge Beretning for de forløbne 2 Aar, siden vi sidst samledes til Generalforsamling. Søndag Eftermiddag vil der blive afholdt et stort Møde med Tale af en kendt politisk Personlighed. Til dette Møde vil Egnens og Roskilde Bys Borgere blive indbudt. — Prisen for Deltagelse i Sommerstævnet vil blive ca. 6 Kr., og alle Deltagerne bedes medbringe Sove- eller Lagenpose, Haandklæde samt Rationeringsmærker. Anmeldelse *skal* ske forud til Fru Karen Gammelgaard *inden den 25. Juli*. Medlemmer, der ikke i Tide har sikret sig Plads, vil ikke kunne forvente at overnatte eller spise paa Skolen.

Forslag, der ønskes behandlet paa Generalforsamlingen, maa være den konstituerede Formand, *Sv. Anker Larsen*, i Hænde senest 20. Juli.

Sv. Anker Larsen,
Bogholder Allé 77, København, Vanløse.

TIL ROSKILDE HØJSKOLE

Denne Sang blev forfattet til Jubilæet den 19. Maj for Eleverne fra Vinteren 1934/35.

Melodi: Vort Hjem, du danske Jord.

*Vor Skole, fri og stærk,
som gav os Tro paa Manddomsværk,
din Tankestrøm,
din varme Drøm
i vore Hjerter brænder.
Du bragte fra Olympens Sal
den Ild, du stjal,
og rakte vore Hænder.
Din Rytme i vort Pulsslag gaar
i Nederlag, i Modgangsaar,
den spandt en Krans af Sange
om lyse Hverdagskaar.*

*Vor Skole, trodsig ung,
blev Dagen mørk og skæbnetung,
naar Kamp og Krig
med Løgn og Svig
lod Aandens Ord forstumme,
du stod dog fast paa Tankens Lov
mod Ran og Rov
og alt, hvad Had kan rumme.
Dit Sind var ét med Livets Sag
trods Støvletramp og Vaabenbrag,
du stod som Fredens Klippe
med Frihed i dit Flag.*

*Vor Skole, stærk og stor,
hvor Tidens friske Tanker gror,
hvor Kløgt og Raad,
hvor Drøm og Daad
slaar Rod i unge Sjæle.
Du hæver Skatten frem af Muld,
et Ungdomskuld,
der giver Landet Mæle.
Du favner i dit Fakkelskær
en vaagen, kampglad Ungdomshær,
der bærer Ved til Baalet,
mens Nytid rykker nær.*

H. Stenholt Laursen.

ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLES ELEVFORENING

Med Skolens første Forstander Rasmus Vind og dens tidligere Lærer Michael Andersen som Talere fejrede Elevforeningen ved en kammeratlig Sammenkomst Søndag den 27. Januar paa »Bygningen« i Esbjerg Esbjerg Arbejderhøjskoles 35 Aars Jubilæum. Festen burde være holdt den 3. November, men Forholdene artede sig saaledes, at den maatte udsættes.

Rasmus Vind fortalte om Skolens Tilblivelse og første vanskelige Aar, samt om Redaktør Sundbøes store Indsats for at faa Skolen igang.

Michael Andersen talte om det meget aktuelle Flygtningeproblem og specielt om det Oplysningsarbejde, der gøres for at bibringe de tyske Flygtninge en lille Forestilling, om hvad Demokrati er.

Den udmærkede Aften sluttede med fælles Kaffebord, hvor flere Medlemmer havde Ordet.

Hvad Virksomheden i øvrigt angaar, da har Bestyrelsen forinden Udsendelsen af »Arbejderhøjskolen« beskæftiget sig med Problemet »Elevmødet 1946«. Det har nemlig unægtelig været et Problem at faa det arrangeret. Medens Roskilde Højskole allerede blev frigivet i December, var Kraglund stadig optaget af tyske Flygtninge. Vor Skole her i Esbjerg har været optaget af Flygtninge indtil 20. Marts. Efter en Rengøringsproces blev den herefter overtaget af det danske Militær, som først fornylig er rykket ud. Haandværkerne er nu igang med stor Hovedreparation, og til Efteraaret vil Højskolen genopstaa som Fiskerihøjskole, og dermed har vi for stedse sagt Farvel til vore kære gamle »røde Borg«, og vi, der som dens gamle Elever har tilbragt nogle af vor Ungdoms bedste Stunder inden for denne Bygnings Mure, vi siger dette Farvel med Vemod og med Sorg i Sind. Men Esbjerg Arbejderhøjskole lever videre, og i Henhold til de Beslutninger, der af Repræsentantskabet er taget, vil en ny moderne Arbejderhøjskole rejse sig ude ved Vognsbølparken — forhaabentlig varer det ikke for længe, inden vi kan samles der til vore Elevmøder.

Imidlertid er Kraglund nu, saa at sige i sidste Øjeblik, blevet frigivet, og vi indbyder derfor til Elevmøde 1946 dér og haaber, at mange Kammerater vil følge vor Indbydelse.

For Øjeblikket forhandler vi videre om Afholdelse af et 8 Dages Feriekursus i Fortsættelse af Elevmødet i Stedet for det, der ikke kunde gennemføres i Fjor, grundet paa de daværende Forhold. Giver disse Forhandlinger et positivt Resultat, vil Medlemmerne faa Meddelelse herom.

Hans Holm.

Indbydelse til Elevmødet

Vort Elevmøde i Aar afholdes *Lørdag den 13. og Søndag den 14. Juli* paa Kraglund pr. Hammel.

Program.

Lørdag Eftermiddag: Samling paa Skolen. Om Aftenen Fest med Tale af Forstander *Harry Simonsen*.

Søndag Formiddag: Elevforeningens Generalforsamling og Foredrag af vor tidligere Lærer, Forstander *Michael Andersen*.

Om Eftermiddagen Udflugt i Omegnen og til »Pøt Mølle«. Om Aftenen kammeratligt Samvær og Afslutning.

Forslag, der ønskes behandlet paa Generalforsamlingen, maa være Elevforeningens Formand i Hænde senest den 7. Juli.

Anmeldelse om Deltagelse i Elevmødet maa i god Tid og senest en Uge før Mødet tilstilles Forstander *Harry Simonsen*, Kraglund pr. Hammel. Deltagerne maa selv medbringe Haandklæder og Lagner — og selvfølgelig Rationeringsmærker.

Velkommen til Elevmødet 1946 paa Kraglund pr. Hammel den 13. og 14. Juli!

Bestyrelsen.

Elevforeningens Adresser

Formand: *Hans Holm*, Nørvang 16, Esbjerg.

Kasserer: *M. P. Jensen*, Kommuneskolen, Østergade, Esbjerg.

Sekretær: *Viggo Sørensen*, Haraldsgade 56, 2. Sal, Esbjerg.

NORDISK KORRESPONDANCE

Den nordiske Korrespondance er nu i Forbindelse med Brunnsvik folkhøgskola i Sverige, de to norske Arbejderhøjskoler Sörmärka Folkchöjskole og Ringsaker Folkchöjskole samt Arbejderakademiet i Grankulla, Finland. Medlemmer og Elever fra Esbjerg og Roskilde, der ønsker at deltage i denne Korrespondance med en nordisk Kammerat, bedes meddele dette til *Sv. Anker Larsen*, Bogholder Allé 77, København, Vanløse, med Opgivelse af Navn og nøjagtig Postadresse, Alder og Interesser samt med hvilket Land, man ønsker at korrespondere. Endvidere bedes vedlagt 50 Øre i Frimærker.

Regnskab
For Esbjerg Arbejderhøjskoles Elevforening
 30. Juni 1945 — 1. Juli 1946

<i>Indtægt</i>	<i>Udgift</i>
Girobeholdning 1/7 45 213,55	Arbejderhøjskolen's Juni-Nr. ... 412,50
Bankbeholdning — 210,87	— Decebr.-Nr. . 390,00
Kontingent, Giro 1579,75	Redaktionsmøde 200,85
— , Lokal 126,00	Postopkrævninger 78,40
— , Sverige 14,99	Forsendelsesudgifter 408,80
— , Island 15,00	Cirkulærer og Porto 45,90
	Avertissement 8,00
	Elevmøde 44,40
	Andre Udgifter 18,70
	1607,55
	Girobeholdning 49,64
	Bankbeholdning 433,85
	Kassebeholdning 69,12
	552,61
Kr. 2160,16	Kr. 2160,16

M. P. Jensen, Kasserer.

Regnskab For Roskilde Højskoles Elevforening

1. April 1944—31. Marts 1945

<i>Indtægter</i>	<i>Udgifter</i>
Kontingenter 1832,10	Porto, Tryksager etc. 478,93
Emblemer 43,75	Rejsegodtgørelser 120,00
Indtægt ved Sommerfest 915,30	Udgift ved Sommerfest 910,20
Overført fra sidste Aar 195,16	Do. ved Rusfest 80,00
	Elevskrifter 1233,75
	Diverse Udgifter 19,00
	At overføre til næste Aar 144,43
Kr. 2986,31	Kr. 2986,31

LEGATFOND

Kontingenter	Kr. 750,00
Udbetalt Legater	- 750,00

1. April 1945—31. Marts 1946

<i>Indtægter</i>	<i>Udgifter</i>
Kontingenter 2012,00	Porto, Tryksager etc. 531,11
Emblemer 25,00	Rejsegodtgørelse og tabt
Renter paa Giro 9,00	Arbejdsfortjeneste 76,30
Indtægt ved Vinterfest 104,00	Udgift ved Vinterfest 104,00
Overført fra forrige Aar 144,43	Elevskrifter 1338,75
	Diverse Udgifter 53,22
	At overføre til næste Aar 191,05
Kr. 2294,43	Kr. 2294,43

LEGATFOND

Kontingenter	Kr. 795,00
Overført til Otto Jensens	
Mindefond	- 795,00

Møller Nielsen.

